

VID

VITENSKAPELIG
HØYSKOLE

«Bekreftelsespress og nåde»

En kvalitativ studie med et diakonifaglig perspektiv på inkluderende fellesskap, sett i lys av hvordan unge jenter forstår kristen forkynnelse om nåde i forhold til egen erfaring med sosiale medier.

Synnøve Haakonseth

VID vitenskapelige høgskole

MF vitenskapelige høgskole

AVH5070 Masteroppgave i diakoni

Master i diakoni

Antall ord: 24279

15.11.2020

Sammendrag

«Bekreftelsespress og nåde» er en kvalitativ studie av unge jenter mellom 16 og 18 år.

Problemstillingen lyder:

Hvordan opplever unge jenter forholdet mellom sin egen bruk av sosiale medier og sin forståelse av kristen forkynnelse om nåde, og hvilken betydning har dette for diakonal praksis med fokus på inkluderende fellesskap?

Min studie viser at jentene opplever sosiale medier som viktig i kommunikasjon med venner, for å uttrykke hvem de er og utvikle sin identitet. Negativ sosial sammenligning kan gi dem en følelse av at livene de lever aldri er bra nok. Dette har jeg sett i lys av teorier og aktuell forskning på sosiale medier, Ole Jacob Madsens samfunnsanalyse fra boken *Generasjon prestasjon* (2018) og Sherry Turkles teori om betydningen av fysiske fellesskap i forhold til digitale. Informantene opplever et bekreftelsespress som jeg har drøftet i forhold til Axel Honneths teori om anerkjennelse. Forkynnelsen om nåde forstår informantene som Guds tilgivelse og at de er elsket av Gud. For å analysere dette legger jeg til grunn Dietrich Bonhoeffers og Jan-Olav Henriksens systematisk-teologiske framstillinger av henholdsvis nåde og det kristne menneskesynet, men fordi min primære interesse har vært å få fram informantenes egen forståelse av disse begrepene, har jeg prioritert en hverdagsteologisk tilnærming slik denne er teoretisk utviklet av blant annet Nancy Ammerman og Jeff Astley. For å finne ut hvilken betydning dette har for diakonal praksis med fokus på inkluderende fellesskap, har jeg analysert mine funn i lys av Stephanie Dietrichs problematisering av inkluderende fellesskap og Thomas Zipperts relasjonsmodell. Jeg fant ut at fordi informantene bruker bekreftelsen de får på sosiale medier til å bygge opp selvtilliten sin, trenger de andre arenaer der de kan møte anerkjennelse for den de er. Fordi de uttrykker at Gud føles fjern i deres hverdagsliv, vil det være betydningsfullt å forstå Gud i et hverdagsteologisk perspektiv med fokus på handling og erfaring. Inkluderende fellesskap kan også være viktig for refleksjon rundt eksistensielle spørsmål for å bedre forstå at et normalt liv innebærer både medgang og motgang.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning.....	6
1.1 Problemstilling.....	6
1.2 Avgrensning.....	7
1.3 Definisjoner.....	8
2 Aktuell forskning på sosiale medier.....	9
2.1 Innledning.....	9
2.2 Ungdommers bruk av sosiale medier.....	9
2.3 Oppsummering.....	10
3 Diakonifaglig ramme.....	12
3.1 Innledning.....	12
3.2 Diakoni som inkluderende fellesskap.....	12
3.3 Inkluderende eller åpent fellesskap.....	13
3.4 Relasjoner som symmetrisk triangel.....	15
3.5 Diakonal forskning.....	16
3.6 Oppsummering.....	16
4 Aktuell samfunnsdebatt.....	18
4.1 Innledning.....	18
4.2 Generasjon prestasjon.....	18
4.3 Diskusjon rundt Ole Jakob Madsens bok «Generasjon prestasjon».....	19
4.4 Oppsummering.....	20
5 Teori.....	21
5.1 Innledning.....	21
5.2 Nåde i forhold til det kristne menneskesynet.....	21
5.3 Hverdagsteologi.....	23
5.4 Hverdagsteologi som handlings- og erfaringsperspektiv.....	24
5.5 Axel Honneths teori om anerkjennelse.....	25

5.6 Anerkjennelse i forhold til inkluderende fellesskap.....	26
5.7 Sosiale medier.....	27
5.8 Argumentasjon for fysiske fellesskap.....	28
5.9 Oppsummering.....	29
6 Metode.....	31
6.1 Innledning.....	31
6.2 Kvalitativ metode.....	31
6.3 Etikk.....	32
6.4 Utvalgelse og avgrensning.....	32
6.5 Rekruttering.....	33
6.6 Utførelsen av intervjuene.....	33
6.7 Transkriberingsprosessen.....	35
6.8 Refleksjon etter gjennomføring.....	36
6.9 Oppsummering.....	37
7 Analyse.....	38
7.1 Innledning.....	38
7.2 «Eg føle det e mye mær sunt hvis eg ikke e så masse på sosiale medier»: Negativ tidsbruk.....	38
7.3 «Det e jo egentlig ganske viktig sosialt»: Fellesskap.....	39
7.4 «At du ikke bare ser det er hun, men at du ser det er hun og hun liker å gå på tur»: Identitet.....	41
7.5 «Det kan godt hende at jeg også skaper press»: Sosial sammenligning.....	42
7.6 «Me e ein skjør generasjon»: Anerkjennelse.....	44
7.7 «Gud elske alle, uansett likes»: Hverdagsteologi.....	46
7.8 Oppsummering.....	50
8 Drøfting.....	52
8.1 Innledning.....	52
8.2 Opplevelse av kommunikasjon, identitet og sosial sammenligning.....	52

8.2.1 Kommunikasjon med venner.....	52
8.2.2 De andres blikk.....	53
8.2.3 Glansbildeframstilling.....	54
8.3 Hverdagsteologi.....	55
8.3.1 Nåde som tilgivelse og elsket av Gud.....	56
8.3.2 Handlings- og erfaringsperspektiv.....	56
8.4 Anerkjennelse.....	58
8.4.1 Bekreftelse gir selvtillit.....	58
8.4.2 Anerkjennelse som kjærighet – vennskap.....	59
8.4.3 Anerkjennelse som rettighet – tilhørighet.....	59
8.4.4 Anerkjennelse som solidaritet – bekræftelsespress.....	60
8.5 Bekreftelse og nåde.....	61
8.5.1 Ytre prestasjoner eller ubetinget verdi?.....	61
8.6 Fellesskap.....	63
8.6.1 Fysiske fellesskap eller nettbaserte fellesskap.....	63
8.6.2 Inkluderende eller åpne fellesskap.....	64
9 Konklusjon.....	66
Litteraturliste.....	68
Vedlegg.....	71
Vedlegg 1 Intervjuguide.....	71
Vedlegg 2 Informasjonsskriv.....	72
Vedlegg 3 Godkjenning fra NSD.....	74

1 Innledning

Bakgrunnen for temaet i denne oppgaven har vært at jeg i min jobb i kirken møter mange unge mennesker. Ungdommer i dag har vokst opp med smarttelefoner og sosiale medier, og jeg lurer på hvordan dette påvirker dem når en så stor del av deres hverdagsliv, og mye av kommunikasjonen dem imellom går via sosiale medier.

Jeg har holdt mange andakter og hørt andre ansatte i kirken formidle til ungdom om Guds nåde, at de er skapt i Guds bilde med en ubetinget kjærlighet og at ytre prestasjoner og utseende ikke utgjør noen forskjell for hvor verdifull man er som menneske. Jeg har lurt på hvordan denne forkynnelsen treffer ungdommer som tilbringer så stor del av sin tid på en plattform der det ytre, som blant annet utseende og prestasjoner er det som blir løftet fram som viktig. På bakgrunn av dette har jeg en forståelse av at ungdommer i kristne miljø møter to verdener med to ulike budskap og lurer på hvordan de forholder seg til dette.

Psykolog og forfatter Ole Jacob Madsen som har skrevet boken *Generasjon prestasjon* (2018) formulerer dette dilemmaet der han knytter det opp til menneskeverdet. I et intervju fra kunnskapsavisen Khrono (Sundqvist, 2019) sier han:

Generasjon prestasjon hviler på tanken om et prestasjonssamfunn. I dagens prestasjonssamfunn blir menneskeverdet knyttet til hvor godt man presterer på skole, jobb og i det sosiale, heller enn tidligere forestillinger om at alle er verdifulle i seg selv, eller skapt i Guds bilde (Sundqvist, 2019).

Generasjon prestasjon betegner de som er vokst opp med internett og som måler mye av sin egenverdi gjennom hvor mye bekreftelse de får på sosiale medier (Madsen, 2018). Jeg vil bruke utsagnet til Madsen der han hevder at troen på at alle er verdifulle i seg selv eller skapt i Guds bilde ikke lenger gjelder i prestasjonssamfunnet vi lever i. Jeg vil undersøke hvordan dette gjelder for kristne ungdommer i dag. Motsetningen ligger i ulike syn på menneskeverdet der det i prestasjonssamfunnet er avhengig av hvor godt man presterer på ulike arenaer i livet, mens man gjennom nåden har Jesus og det kristne menneskesynet som forbilde, noe som gir visshet om at alle er verdifulle i seg selv uavhengig prestasjoner.

1.1 Problemstilling

Problemstillingen fokuserer på å tolke unge jenters opplevelse av egen bruk av sosiale medier, sett i forhold til hvordan de forstår forkynnelsen om nåde, for så å bruke dette til å

gjennomføre en diakonal tydning med fokus på inkluderende fellesskap. På bakgrunn av dette lyder problemstillingen slik:

Hvordan opplever unge jenter forholdet mellom sin egen bruk av sosiale medier og sin forståelse av kristen forkynnelse om nåde, og hvilken betydning har dette for diakonal praksis med fokus på inkluderende fellesskap?

Jeg har startet med å presentere funn fra aktuell forskning gjort om ungdom og sosiale medier. Deretter har jeg satt oppgaven inn i en diakonifaglig ramme der Dietrichs problematisering av den diakonale målsetningen formulert som «inkluderende fellesskap» blir diskutert. Videre har jeg ved hjelp av diakonale forskningsartikler vist hvordan mitt studie kan ha betydning for diakonal praksis, spesielt med fokus på inkluderende fellesskap. Jeg har vist fram en samfunnsanalyse med bakgrunn i Ole Jacob Madsens bok *Generasjon prestasjon* (2018), som viser hvordan prestasjonssamfunnet påvirker unge jenter, blant annet gjennom bruken av sosiale medier. Av teorier bruker jeg det kristne menneskesynet og Axel Honneths teori om anerkjennelse for å diskutere sosiale medier i forholdet til nåde. Hverdagsteologien er anvendt til å få fram i lyset og diskutere jentenes forståelse av nåde, fordi det er deres forståelse som vektlegges, og ikke den akademisk teologiske forklaringen. Hverdagsteologien brukes også for å diskutere hvordan unge jenter forholder seg til prestasjonspresset på sosiale medier, samtidig som de tror på Gud, og hvordan de opplever denne spenningen i sine liv. Sosiale medier er diskutert i forhold til Madsens samfunnsanalyse om generasjon prestasjon og hvordan Sherry Turkle argumenterer for fysiske fellesskap i forhold til digitale. Målet for oppgaven er å gi et bidrag til bedre kunnskap om hvordan unge jenters fortolkning av forholdet mellom sosiale medier og kristen forståelse av nåde kan anvendes i diakonal praksis med sikte på å bidra til inkluderende fellesskap (jfr. Diakoniplanen).

1.2 Avgrensning

For å studere dette har jeg valgt å undersøke hvordan unge jenter mellom 16 og 18 år forholder seg til dette. Grunnen til at jeg har valgt denne gruppen er at flere studier viser at jenter er mer aktive på sosiale medier enn gutter, blant annet viser ungdatabasen fra 2019, (Velferdsforskningsinstituttet NOVA, 2019) at unge jenter på videregående skole bruker mest tid på sosiale medier. Undersøkelsen viser også at jenter er mer aktive og påvirkes mer av sosiale medier enn gutter.

For å beskrive hva nåde er, bruker jeg Jan-Olav Henriksen og Dietrich Bonhoeffer. Begrunnelsen for at jeg ikke går mer i dybden systematisk-teologisk, er at jeg har fokuset på en hverdagsteologisk tolkning av hvordan informantene forstår nåde.

1.3 Definisjoner

Når jeg skriver om sosiale medier tar jeg utgangspunkt i boyd & Ellisons definisjon av sosiale medier:

nettbaserte tjenester hvor personer kan konstruere en offentlig eller halvoffentlig profil innenfor et begrenset system, lage en liste over andre brukere som de har en relasjon eller kobling til, og der en bruker kan se og navigere seg gjennom sin egen og andres lister over relasjoner (boyd & Ellison, 2007).

De tre formene for sosiale medier som informantene bruker, er facebook, instagram og snapchat. Jeg nevner ikke disse i oppgaven, men når det i intervjuene ble henvist til sosiale medier så var det disse. Facebook er et sosialt medium der brukeren kan opprette en profil, publisere innhold og kommunisere med andre brukere. Instagram brukes til å dele bilder og videoer. På snapchat deler man også bilder og videoer, men her er de kun tilgjengelig en kort stund (Enli og Aalen, 2019).

2 Aktuell forskning på sosiale medier

2.1 Innledning

Her presenterer jeg ulike medieundersøkelser med fokus på unge mennesker og medievaner, for å få en helhetsforståelse av hvordan ungdom bruker sosiale medier, og hva det gjør med dem. Dette er nyttig når jeg analyserer egne funn i intervjuene jeg har foretatt.

2.2 Ungdommers bruk av sosiale medier

I artikkelen «Stress og press blant unge i dag» (Eriksen, 2018) står det at vi vet for lite om hvorfor det er så stor forskjell mellom helseplager hos gutter og jenter i ungdomstiden. Det betyr at det ikke nødvendigvis er økt bruk av sosiale medier som er årsaken. Dette bekreftes også av Ungdata undersøkelsen 2019 (Velferdsforskningsinstituttet NOVA, 2019), som viser at ungdom har det bedre nå enn noen gang på veldig mange områder. Der det viser en forverring er når det gjelder psykiske lidelser, særlig blant jenter, men man kan likevel ikke vise noen sammenheng mellom psykiske lidelser og bruken av sosiale medier. Artikkelen «Sosiale medier påvirker unges trivsel lite» (Stranden, 2019) bekrefter det samme, og viser til undersøkelser gjort i både USA og Storbritannia. Der finner man en svak sammenheng mellom barn og unges bruk av sosiale medier og dårlig trivsel både med seg selv og andre. Det forskningen er enige om, er at jenter er mer utsatt for negativ påvirkning enn gutter. Den britiske undersøkelsen (Orben, 2019) viser at flere jenter enn gutter får negative effekter av å bruke sosiale medier mye, der Instagram har verst innflytelse på unges psyke. Dette kan ha sammenheng med at bilder som legges ut redigeres, noe som kan føre til at spesielt jenter får en følelse av at de ikke ser bra nok ut.

Ny forskning fra Nordisk ministerråd 2019 (Birkjær, M. og Kaats M. 2019) har også forsøkt å finne ut hvordan unges bruk av sosiale medier henger sammen med hvordan de har det. Her finner de at noen er mer sensitive overfor effektene av sosiale medier enn andre, og at jenter har vanskeligere for å unnvære sosiale medier enn gutter. Birkjær og Kaats undersøkelse viser at ungdommers online- og offline-liv knyttes uløselig sammen, noe som gjør at studier av unges bruk av sosiale medier alltid må studeres i den konteksten de befinner seg i. Unge som bruker sosiale medier kun til å kommunisere aktivt med andre, sees oftere med venner utenfor sosiale medier og deltar oftere i frivillig arbeid og kulturliv. Dette er et paradoks fordi undersøkelsen viser at unge som bruker Snapchat og Instagram mye, også forbindes med

lavere livskvalitet, negativ sosial sammenligning og mindre tillit til andre mennesker, samtidig som de er mer sosialt aktive. Et slikt resultat viser hvor vanskelig det er å få entydige svar når det gjelder bruk av sosiale medier.

Birkjær og Kaats forskning på Facebook viser at aktiv bruk på sosiale medier gir positiv effekt, mens passiv bruk gir negativ effekt. Aktiv bruk er når man kommuniserer aktivt, skriver statusoppdateringer, kommenterer innlegg og deler, mens passiv bruk er når man blar gjennom nyhetsstrømmer og leser andres statusoppdateringer. Fordi mennesker heller deler positive enn negative opplevelser, vil passiv bruk av Facebook være forbundet med negativ sosial sammenligning fordi man da bare observerer andres tilsynelatende positive liv, noe resultatene fra å observere venners oppdateringer viser, da disse resultatene sterkest kan knyttes opp til økt ensomhet og skam.

PISA data (Jamholt, 2019), viser at jenter er mer avhengige av sosiale medier enn gutter. Undersøkelsen viser at vi oftest framstiller livene våre på en overdrevent positiv måte som ikke stemmer overens med hvordan vi egentlig har det, og at unge som ofte bruker sosiale medier er mindre lykkelige og oftere blir mobbet, samtidig som de sees oftere sammen med andre unge etter skolen. En mulig tolkning av dette kan være at unge med et stort forbruk av Snapchat og Instagram oftere er sammen med store grupper mennesker, men at de ikke har så mange nære vennskap.

Undersøkelser gjort av Medietilsynet 2019 viser at grunnen til at ungdom er så mye pålogget, er fordi de må holde seg oppdatert på hva venner gjør, være sammen med venner, følge med på nyheter og ha noe å gjøre så de ikke kjeder seg. 31% mener de er for lite med venner utenfor nettet, et resultat som skiller seg ut som høyt i forhold til andre aktiviteter de synes de bruker for lite tid på, som ligger på mellom 6%-17% (Medietilsynet 2019).

2.3 Oppsummering

Her har jeg vist hvordan forskning ikke finner en tydelig kobling mellom sosiale medier og helseplager hos ungdommer. Den viser derimot at jenter påvirkes mer enn gutter, og at det er forskjell på aktiv og passiv bruk av sosiale medier. Ungdom som bruker sosiale medier aktivt for å kommunisere med venner, viser at de også er mer fysisk sammen med hverandre. Forskningen viser at vi framstiller livene våre overdrevent positivt på sosiale medier og at det

er mange som synes de treffer venner for lite utenfor nettet. Disse resultatene er interessante å knytte opp til min egen studie, som har undersøkt noen av de samme momentene i forhold til hvordan unge jenter opplever egen bruk av sosiale medier.

3 Diakonifaglig ramme

3.1 Innledning

Her vil jeg vise hvorfor jeg bruker diakonalt arbeid med fokus på inkluderende fellesskap som en del av problemstillingen. Når jeg bruker inkluderende fellesskap som en diakonifaglig målsetning, vil jeg belyse Stephanie Dietrich (2011) sin problematisering av begrepet. Hun stiller spørsmål ved om inkluderende er et godt ord å bruke og får fram viktige perspektiv ved betydningen av inkluderende fellesskap. For å vise en diakonifaglig forankring, har jeg brukt nyere artikler fra det diakonivitenskapelige fagfeltet. Disse artiklene viser hvorfor diakonifaglig forskning er viktig, ikke bare for utviklingen av det diakonifaglige feltet, men også for den diakonale praksisen i seg selv. Fordi de har fokus på hvordan diakonien jobber med relasjoner og hva som preger det diakonifaglige arbeidet, er de også aktuelle for min problemstilling.

3.2 Diakoni som inkluderende fellesskap

Kirkerådets definisjon av diakoni fra Plan for diakoni fra 2007 lyder slik: ”Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet” (Kirkerådet, 2008, rev. 2020).

Kirkerådets plan for diakoni er ikke teori, men et plandokument som er utarbeidet med bakgrunn i diakonifaglig forskning og praksis.

Definisjonen viser at diakonien ikke bare skal være en følge av evangelieforkynnelsen, men at diakonien er en del av selve evangeliet og formidlingen av det (Dietrich, 2009, s.47). Planen viser at diakonien har fire pilarer, og i denne oppgaven er det diakoniens arbeid med inkluderende fellesskap jeg vil bruke som perspektiv.

I Plan for diakoni står det

inkluderende fellesskap er et viktig uttrykk for kirkens medmenneskelige omsorg. Dette fellesskapet beskrives i Bibelen som en kropp med mange ulike lemmer og funksjoner (1. Kor. 12). Ensomhet og mangel på tilhørighet rammer mange. Samtidig etableres det nye fellesskapsformer, blant annet gjennom internett. Dette gjenspeiles også i de kirkelige fellesskap. Grunnleggende i

kristen tro er at mennesket er skapt til fellesskap. For unge mennesker er vennskap spesielt viktig. Utfordringen blir å finne en god balanse mellom de virtuelle fellesskapene og møtene ansikt til ansikt (Kirkerådet, 2008, rev. 2020).

Planen framstiller med andre ord at fellesskap er grunnleggende i den kristne tro, og aktualiseres spesielt når vi må forholde oss til vekslingen mellom fysiske fellesskap og fellesskap på nett. Det sier noe om den utfordringen spesielt unge mennesker står i, noe som kommer fram i analysen som utforsker hvordan unge jenter selv vurderer balansen mellom fellesskapene på sosiale medier og de fysiske fellesskapene de er en del av.

I plan for diakoni står det videre at

i et inkluderende fellesskap skal den enkelte både se og bli sett. Der gis gjensidig trøst og hjelp, der frigjøres nye krefter og nytt håp. Grunnleggende i kristen tro er at mennesker er skapt til fellesskap. Å styrke båndene mellom mennesker og knytte nye bånd der forhold er gått i stykker, er en diakonal utfordring. Gode fellesskap gir alle mulighet til både å yte og ta i mot. De har plass til mangfoldet og sørger for at ingen faller utenfor (Kirkerådet, 2015).

Gud kaller mennesker til fellesskap og i Det nye testamentet står det konkret beskrevet hvordan kirken skal være et fellesskap av bønn og brødsbrytelse, apostlenes lære, hvordan man skal forholde seg til det materielle, og hvordan man skal ha omsorg for de som lider. Dietrich mener at dette bør tolkes i et diakonalt perspektiv der fellesskapet i Kristus knyttes til det medmenneskelige fellesskapet, der det er Jesus Kristus som er grunnlaget for alt fellesskap (Dietrich 2011, s. 58).

3.3 Inkluderende eller åpent fellesskap

For kirken handler fellesskapet både om hvert enkelt individ og det sosialiserte fellesskapet. En teologisk beskrivelse understreker det trinitariske fellesskapet med den treenige Gud som et fellesskap i seg selv, og at det står i et trinitarisk fellesskap med mennesker som lever i fellesskap med hverandre. Fellesskapsbegrepet er på bakgrunn av dette viktig for kirkens selvforståelse (Dietrich, 2011, s.58) og har derfor betydning for den diakonale praksisen.

Dietrich beskriver fellesskapet som grundet i Kristi kjærlighet. Fordi kjærligheten binder sammen mennesker med ulik bakgrunn og fra ulike fellesskap uten å stille noen krav, er alle kristne kalt til tjeneste for fellesskapet (Dietrich, 2011, s.65). Diakonen har et særlig ansvar for å styrke og pleie fellesskapet slik at det blir et inkluderende fellesskap. Mennesker skal

tjene hverandre og bære hverandres byrder slik Jesu undervisning formidles i Bibelen. Dietrich introduserer et nytt perspektiv på fellesskapsbegrepet. Hun spør om ikke begrepet fellesskap i seg selv rommer en avvisning av alle de som eventuelt skal inkluderes. Hun argumenterer med at fellesskapsbegrepet allerede er verdiladet når man sier at det er inkluderende, fordi man da setter opp et skille mellom de som er innenfor og de som er utenfor. Hun foreslår derfor å bytte ut ordet inkluderende til åpent fellesskap for å vise at det kirkelige fellesskapet bygger på gjensidighet og likeverd, og at det er et sted der alle kan komme (Dietrich, 2011, s.55). Det kan stilles spørsmål ved om det er mulig å skape et fellesskap der alle føler seg inkludert, men vil et åpent fellesskap uten grenser nødvendigvis være et godt fellesskap for alle? Kan det å sette opp grenser som fører til at noen er innenfor, mens andre står utenfor, være en så stor trygghet for de som er innenfor at grensene har en verdifull funksjon?

Kirken er en tradisjon- og kulturbærer og innehar dermed visse elementer av normer og regler som gjør at det alltid vil være mennesker som ikke føler de kan inkluderes. Til dette mener Dietrich at enheten og samholdet i fellesskapet fastholdes av Kristus og forener mennesker i deres forskjellighet. For at kirken skal fungere som et inkluderende og ikke ekskluderende fellesskap må kirkens medlemmer være bevisst på at delaktighet og deltakelse i fellesskapet må være åpent for alle som ønsker det (Dietrich 2011, s.68ff). Kanskje handler denne åpenheten om å skape ulike inkluderende fellesskap som gir rom for alle, fordi et åpent fellesskap i seg selv kan være krevende å både skape, opprettholde og passe inn i. Dette er interessant i forhold til det kristne menneskesynet, fordi om man som kirke ønsker å formidle Guds ubetingede kjærlighet til alle mennesker, innebærer det at vi også formidler en åpenhet.

Et åpent fellesskap som Dietrich argumenterer for, vil ikke nødvendigvis oppfattes som inkluderende for alle da det kan være vanskeligere å finne sin plass. Det kan legge mer ansvar på den enkelte å bli inkludert i et slikt fellesskap. Et fellesskap med tydelige grenser kan også være en trygghet for fellesskapet fordi det finnes noe å forholde seg til. Kanskje det viktigste er hvordan kirken praktiserer dette, at det er hvordan diakoner og andre opptrer overfor andre mennesker som betyr noe. Da blir innholdet i begrepene retningsgivende, og som det står i Plan for diakoni, så handler det om et fellesskap der hver enkelt både ser og blir sett med vissheten om at mennesker er skapt til fellesskap, og at det er Gud som kaller mennesker til fellesskap (Kirkerådet, 2008). Dette handler blant annet om hvordan arbeid med relasjoner er betydningsfullt for diakonalt arbeid, noe de neste artiklene om diakonal forskning viser.

3.4 Relasjoner som symmetrisk triangel

Teologen Thomas Zippert har undersøkt hvordan diakonen ser på sin rolle i relasjon til andre mennesker. Han har sett på hvordan diakoner jobber i kirken og hva som preger det diakonale arbeidet med fokus på relasjonsarbeid. Fordi inkluderende fellesskap handler om relasjoner, vil jeg bruke Zipperts teori om relasjoner som symmetrisk triangel i drøftingen av inkluderende fellesskap. I sin artikkel «Self-determined participation – a new comprehensive approach of the foundation of diaconal studies» fra 2018, hevder han at teorier hentet fra studier om diakonal praksis, er diakonivitenskap. Dette gjelder all form for diakonal handling, dens betingelser, konsekvenser og resultat. Diakonale handlinger er å vise omsorg og empati, og å møte mennesker med varme, respekt, oppmerksomhet og aksept. Det er å være støttende, ta initiativ og se potensiale der andre ser problem. Med en forståelse av at alle mennesker er del av Guds skaperverk, argumenterer han for at en diakonal organisasjon som kirken må jobbe for å etablere relasjoner med mennesker, og være til stede for mennesker på alle områder i livet. Kirkens diakoni bør derfor være åpen og kreativ, og se etter muligheter for forandringer i det som har vært vanlig praksis.

Zippert (2008) viser hvordan tyske diakoner har identifisert en ny dimensjon i de relasjonene som former diakoniens praksis. Mange diakoner ser på seg selv og menneskene de møter i sin jobb som brødre og søstre i Gud. Zippert forklarer hvordan relasjoner med to poler, et jeg og et du, blir til relasjoner med tre poler. Når relasjonen blir en triangel, forandrer dette kvaliteten på relasjonen, fordi det ikke bare er diakonen som etablerer en relasjon til et annet menneske, men den befinner seg allerede i en relasjon til Gud. Fordi Gud støtter og bærer alle mennesker, blir den asymmetriske relasjonen mellom en som tilbyr tjenester og en som bruker tjenester til en symmetrisk relasjon fordi vi forenes i Gud. Jeg mener dette har betydning for hvordan vi diskuterer inkluderende fellesskap hvis vi ser på gudsdimensjonen som en inkluderende pol. Den åpner opp for alle mennesker, samtidig som den utjevner ulikheter som Zippert (2008) påpeker, spesielt i forhold til den maktposisjonen en diakon har i sin rolle som profesjonell. Likevel har det oppstått maktskjevheter mellom autoritære kirkelige ledere og menighetsmedlemmer selv om man har vært bevisst godsrelasjonen. Jeg mener derfor det finnes en svakhet i denne modellen, fordi den ikke tar i betraktning hvordan gudsdimensjonen kan ødelegges også i relasjoner der det i utgangspunktet er tre poler, slik Zippert beskriver.

3.5 Diakonal forskning

I artikkelen «Research as Diaconia: Commitment, Action and Participation» fra 2018 av Stålsett, Taksdal og Hilden, argumenterer de for at diakonal handling er noe mer enn å møte grunnleggende behov som det offentlige ikke klarer å gi. Det innebærer også å undersøke, beskrive og dokumentere diskriminering og brudd på rettigheter. Slik kan diakonal handling bidra til utvikling av kunnskap som trengs for å forsvare mennesker som opplever dette. Artikkelen undersøker om forskning kan anses som diakonal praksis i seg selv, og ikke bare som et supplement til diakonal praksis. Forfatterne argumenterer for at om forskningen skal være diakonal må den oppnå visse krav, den må være moralsk forpliktet på rettferdighet, uttrykkes som handling og ha en dialogisk karakter.

Diakonien trenger forskning som undersøker både individ og samfunn, der den inkluderer medlemmer fra marginaliserte deler av samfunnet, forskere og sosialarbeidere for å sammen jobbe med å forandre ulikhet og urettferdighet. Diakonal forskning har ikke bare diakonien som forskningsobjekt, men den bidrar til å legitimere opplevelser og med tillatelse skape en virkelighet som kan bli bedre ved at den blir forsket på, og mener med dette at diakonal forskning også er diakoni.

Jeg mener det store fokuset og problematiseringen av hvordan unge mennesker bruker sosiale medier krever at det blir undersøkt også i forhold til kirkelig arbeid rettet mot ungdom. Kan slike studier være med på å skape bedre diakonale fellesskap for unge mennesker, mener jeg på bakgrunn av studien til Stålsett, Taksdal og Hilden at slik forskning også er diakoni. Om forskningsfeltet får bedre redskap til å utøve diakoni, mener jeg det er et nyttig aspekt som også gir større aktualitet til slike studier.

3.6 Oppsummering

Her har jeg sett på hvordan diakonien forstår hva fellesskap er, og funnet ut at den er tydelig opptatt av det medmenneskelige fellesskapet. I diskusjonen med Dietrich problematiseres det hvordan inkluderende fellesskap er verdiladet, og setter opp grenser for hvem som er med i et fellesskap eller ikke. Det kan stilles spørsmål ved om åpent fellesskap som Dietrich argumenterer for, egentlig er et bedre ord å bruke da et fellesskap med grenser også innebærer en trygghet. Zippert viser hvordan diakonale fellesskap er jevnbyrdige relasjoner når gudsdimensjonen tas med som en naturlig del av relasjonen. Dette kan være et nyttig bidrag

til hvordan Gud er en nødvendig del av arbeidet med relasjoner i fellesskap. Her har jeg vist hvordan både Dietrich og Zippert viser at diakonal forskning er nødvendig for å forbedre diakonalt arbeid, noe forskningsartikkelen til Stålsett, Taksdal og Hilden argumenterer for.

4 Aktuell samfunnsdebatt

4.1 Innledning

Nå vil jeg vise hvordan aktuell samfunnsdebatt kan brukes for å belyse hvordan unge jenter opplever egen bruk av sosiale medier, som problemstillingen spør etter. Til dette bruker jeg psykolog Ole Jacob Madsens bok *Generasjon prestasjon* (2018), der han setter søkelyset på dagens prestasjonssamfunn, og hva dette gjør med ungdommer. Det er spesielt der han sier noe om hvordan sosiale medier kan påvirke ungdommers prestasjonspress, satt i forbindelse med økende psykiske helseproblemer, som er særlig interessant for min studie. Han problematiserer også om sekulariseringen med tapet av gudsrelasjon har noe å si for måten prestasjonssamfunnet har vokst fram på. Dette er nyttig kunnskap i forhold til problemstillingens spørsmål om hvordan unge jenter forstår forholdet mellom egen bruk av sosiale medier, og forståelsen av forkynnelsen om nåde. Fordi det har vært diskusjon rundt boken i fagmiljø, vil jeg skrive noe om hvorfor den har blitt diskutert. Jeg velger likevel å bruke den, fordi den er relevant og kan belyse flere aspekter når det gjelder ungdommer, sosiale medier og jenters psykiske helse som er relevante for min undersøkelse. Selv om jeg i denne oppgaven ikke går inn på psykisk helse, mener jeg det er relevant i forhold til uroen flere av informantene kjenner på i møte med sosiale medier.

4.2 Generasjon prestasjon

Madsen (2018) problematiserer hvordan det nye digitale livet med sosial sammenligning spiller en mye større rolle i ungdommers liv nå enn tidligere. Dette er også noe medieviter Ida Aalen trekker fram når hun henviser til en undersøkelse som viser at effekten ved bruk av sosiale medier kommer an på hvordan man har det i utgangspunktet (Aalen, 2015, s.115). Om man ikke har det bra fra før, kan bruken av sosiale medier forsterke denne følelsen på grunn av sosial sammenligning. Prestasjoner er i dag et ideal for det gode liv, og lykke har blitt ensbetydende med prestasjon. Selv om forskning ikke finner en klar sammenheng mellom psykiske plager og sosiale medier, mener Madsen likevel at vi bør være oppmerksomme på hvordan selvpresentasjon og innblikk i hverandres liv har blitt så avgjørende for unge mennesker (Madsen, 2018, s.104).

Sliter man med dårlig selvfølelse, kan denne forsterkes på sosiale medier. Det er lett å sammenligne seg med andre, og her er ungdommer ekstra sårbare fordi det betyr så mye

hvordan andre oppfatter dem. Det er forsket på om sosiale medier kan føre til avhengighet, og det er mye som tyder på at det er avhengighetsskapende. Medieviter Ida Aalen (2015, s.122) peker på at forskningsresultat likevel har vært for sprikende til å konstatere dette, og hun mener et mer riktig ord er at man kan få et problematisk bruk av sosiale medier. Ekstrem bruk er mest sannsynlig et symptom på andre psykiske lidelser, heller enn årsaken til det.

Madsen (2018, s.139) diskuterer om grunnen til at ungdommer sliter med depresjon kan være kravet om å være perfekt. Kravet om perfektjon kan delvis komme fra sosiale medier når vi vet at det er mest positive ting som synes her. Sosiale medier kan derfor være med på å forsterke ønsket om perfektjon i eget liv, og når alt er mulig og oppnåelig betyr det at de selv er ansvarlige om de ikke lykkes. Det er interessant når Madsen knytter opp fokuset på seg selv til tapet av en gudsrelasjon. Han mener meg-generasjonen på 2000-tallet satte selvet i sentrum som en reaksjon på sekulariseringen i samfunnet, og dermed mistet mennesket en gudsrelasjon. Dette betyr at for å få anerkjennelse må man forvalte seg selv, og selv skape sin egen verdi ved å prestere det perfekte, noe som medfører et ytre styrt press. Dette er et press Madsen mener er mye mer stressfremkallende enn et indre styrt press (Madsen, 2018, s.153). Samtidig som vi ser disse tendensene, viser også undersøkelser at menneskers helse aldri har vært bedre enn i dag. En del av grunnen til dette er at det er mer åpenhet rundt hvordan vi har det, noe som gjør det lettere å være syk også psykisk. Samtidig viser resultat fra ungdomsforskning at spesielt unge jenter sliter med mer psykisk sykdom i dag enn tidligere (Madsen, 2018, s.174f).

Flere fagfolk; psykologer og leger, hevder at det har blitt mer vanlig å lage diagnostiske begrep for tilstander som er helt vanlige, og at det derfor skjer en sykeliggjøring av normaliteten (Madsen, 2018). Dette gjøres istedenfor å anerkjenne at livet er vanskelig. Et helt normalt liv er både problematisk og vanskelig, noe som ikke er til å unngå. Madsen hevder at man i prestasjonssamfunnet er opptatt av alt man gjør og kan, og glemmer eksistensielle spørsmål. Det kan derfor synes som om eksistensielle spørsmål ikke er viktige nok og livet blir derfor avhengig av hva man presterer (Madsen, 2018, s.215).

4.3 Diskusjon rundt Ole Jakob Madsens bok «Generasjon prestasjon»

Boken kritiserer blant annet forestillingen om psykiske lidelser der Madsen problematiserer at bruken av diagnostiske begrep som angst og depresjon har blitt vanlig i dagligtalen blant unge

mennesker. Det er disse ordene ungdommer bruker når det de egentlig føler på er normale følelser som at de er nedfor eller lei seg. Madsen mener noe av grunnen til dette kan være at fordi både samfunnet og foreldre har blitt mer opptatt av hvordan unge mennesker har det, vil også ungdommene tenke mer på det og kjenne mer etter. Dette ser vi både gjennom hvordan media skriver om det, og det store fokuset ung dataundersøkelsen har, som hvert år kartlegger ungdommers helse. Madsen mener dette resulterer i at samfunnet sykeliggjør alminnelige menneskelige erfaringer, som kan gi en oppfattelse av at dagens ungdommer har det verre enn tidligere, noe som ikke nødvendigvis er tilfellet. Han kritiserer ung dataundersøkelsen for den stadige rapporteringen og spør seg om resultatene viser hvordan ungdommer svarer på rapporteringen, snarere enn at de faktisk har flere psykiske lidelser nå enn tidligere. Sosiolog Lars Laird Iversen (2019) kritiserer på bakgrunn av dette at Madsen bagatelliserer diagnostiseringen av unge menneskers psykiske sykdom og at han ikke tar det på alvor. Iversen velger å kalle det et samtidsproblem heller enn et generasjonsproblem. Professor i psykologi Per Einar Binder (2019) kritiserer Madsen for å knytte de som er psykisk syke opp til prestasjonspresset, men mener at unge som blir psykisk syke er nettopp de som ikke er prestasjonsorienterte. Binders kritikk går også på hvordan Madsen normaliserer problemer man stort sett finner hos den ressurssterke delen av dagens ungdommer, mens virkeligheten er at dagens ungdomsgenerasjon er mye mer mangfoldig, og at prestasjonspresset han problematiserer bare passer på et mindretall av dagens ungdommer.

4.4 Oppsummering

Her har jeg presentert hvordan Madsen tar opp aktuell samfunnsdebatt om prestasjonssamfunnets krav og hvilke konsekvenser dette kan gi unge mennesker. Han belyser hvordan sosiale medier er med på å opprettholde kravet om prestasjon og perfektjon og hvordan dette oppfattes som ensbetydende med lykke. Dette kan som konsekvens føre til psykisk sykdom. Når en gudsrelasjon ikke finnes, vil anerkjennelsen man får kun komme fra det man presterer, og istedenfor å anerkjenne at livet er vanskelig, settes det diagnoser på normaliteten. Dette kan gi en oppfattelse av at motgang ikke trenger å være en del av livet.

5 Teori

5.1 Innledning

I denne delen vil jeg presentere teorier som er relevante for hvordan jeg kan svare på problemstillingen. For å svare på hvordan de unge jentene forstår forkynnelsen om nåde, ser jeg det i lys av den lutherske teologen Bonhoeffer, som levde fra 1906-1945. Jeg drøfter hans tolkning av nåde i forhold til Henriksens teori om det kristne menneskesynet. Denne teorien knyttes også opp til prestasjonssamfunnets menneskesyn og hvordan man påvirkes av dette gjennom sosiale medier. Hverdagsteologien brukes for å tolke hvordan de unge jentene forstår forkynnelsen om nåde, og hvilke konsekvenser forholdet mellom bruken av sosiale medier og forståelsen av nåde får for deres hverdagsliv. En konsekvens av nåden og grunnlaget i det kristne menneskesynet, viser hvordan mennesker kan møte hverandre og bekrefte hverandre som verdifulle, og at relasjoner bygger på gjensidig anerkjennelse. Sosiale medier handler også mye om å gi og få bekreftelse, som er en form for anerkjennelse. Jeg bruker derfor Honneths teori om anerkjennelse, fordi den bygger bro mellom nåden, det kristne menneskesynet, sosiale medier og inkluderende fellesskap. Aalens teori om sosiale medier bruker jeg for å kunne svare på hvordan unge mennesker opplever egen bruk av sosiale medier og diskuterer denne i forhold til Turkles teori om forholdet mellom fysiske og digitale fellesskap.

5.2 Nåde i forhold til det kristne menneskesynet

Det kristne menneskesynet står i et motsetningsforhold til hvordan prestasjonssamfunnet forholder seg til menneskeverdet. Madsen hevder i intervjuet med kunnskapsavisen Khrono (Sundqvist, 2019) at det er prestasjonssamfunnets menneskeverd man møter på sosiale medier, en arena unge jenter befinner seg på og daglig påvirkes av. Å se på hva som ligger i det kristne menneskesynet kan også gi hjelp til fortolkningen av hvordan de unge jentene forstår nåde, da nåden er en sentral del av hvordan vi forstår menneskets verdi og identitet. Bonhoeffer (2010, s.23) beskriver nåde som mottagelsen av frelsen, samtidig som den handler om Jesu etterfølgelse og disippelskap. Har man mottatt nåden, ønsker man å leve som Jesus gjorde, noe som gjør at nåden påvirker vår livsførsel. Bonhoeffer henviser til Markus 2,14 (Bibelen 2011) når han forklarer hva nåden innebærer. Der sier Jesus: «Følg meg!», og Bonhoeffer hevder at troen og nåden handler om etterfølgelse og beskriver etterfølgelse som

«nåde og bud i ett» (Bonhoeffer, 2010, s.37). Samtidig knytter Bonhoeffer nåden opp til tilgivelse der han henviser til røveren på korset som blir frelst, noe som viser at nåden også er noe mennesket mottar ufortjent og uavhengig av handlinger.

At mennesket er skapt i Guds bilde, betyr ifølge Henriksen at vi ligner på Gud. Dette betyr også at vi er skapt til et fellesskap, at vi er skapt til å leve sammen med andre. Å være skapt i Guds bilde er ikke noe vi trenger å gjøre oss fortjent til, men det er nettopp fordi vi er skapt i Guds bilde at vi har så stor verdi (Henriksen, 2003, s.290). Dette betyr også at mennesket ikke er sine handlinger, men har en grunnleggende verdi som er uavhengig av handlingene.

Verdien er ubetinget og konstant og kan ikke graderes ut fra kriterier som blant annet kjønn eller sosial status. Nåden blir dermed en forlengelse av det kristne menneskesynet, der mottakelsen av frelsen gjennom nåden, som ifølge Bonhoeffer (2010) handler om Kristi etterfølgelse og bør føre til at mennesker ønsker å gjøre gode gjerninger, vise kjærlighet, omsorg og barmhjertighet. Fortellingene om hvordan Jesus møter mennesker, og hvordan han anerkjenner at alle mennesker har like stor verdi, er sentrale motiv i det kristne menneskesynet (Henriksen, 2006, s.62).

Henriksen (2006, s.64) argumenterer for at det å ha et livssyn kan hjelpe oss til å definere vår identitet og selvforståelse, og det stimulerer til refleksjon rundt spørsmål om livets mål og mening. Måten man forholder seg til andre mennesker på, blir formet både av samfunnet vi lever i, og den tradisjonen man er en del av. Jeg mener bruken av sosiale medier kan sees i lys av dette da det er med på å legge et grunnlag for hvordan man vurderer andre mennesker. Fordi verdiene i en bestemt kulturell tradisjon ikke står like sterkt i dagens samfunn, er mennesker heller ikke så sterkt forankret i en slik verdibasert tradisjon. Motstanden mot det man møter på sosiale medier kan derfor bli mindre, fordi man ikke har de verdiene i ryggmargen som for eksempel en verdibasert tradisjon som kristendommen ville gitt en. Fordi det er det vellykkede som får plass på sosiale medier, er det fare for at det som gir livet motstand blir usynliggjort, noe også Madsen (2018) påpeker. Det som defineres som normalt blir derfor ikke representativt for hvordan det virkelige livet er, noe som kan gjøre det lettere for mennesker å føle seg utenfor fordi de ikke synes de passer inn i det tilsynelatende normale. Henriksen vektlegger de menneskelige erfaringene som opplevelser av spenning, sårbarhet og smerte som noe man ikke skal prøve å unngå, da det er en naturlig del av menneskelivet (Henriksen 2003, s. 297). Han hevder at naturlige livserfaringer kan gi hjelp til en større innsikt, noe som kan føre til modning og utvikling av ens identitet. Dette kan hjelpe mennesker til å forstå mer om hva livet er, og forstå at man er del av en større sammenheng.

Det kan gi hjelp til å forstå at livet ikke kan kontrolleres og derfor ikke nødvendigvis blir som man har tenkt (Henriksen 2003, s.297f). Er man klar over dette, kan det kanskje være lettere å godta at livet iblant er problematisk? I så fall vil det bli enklere å innse at glansbildeframstillingen av livet man møter på sosiale medier ikke stemmer overens med det virkelige livet, noe som kan gjøre det lettere å ha et distansert forhold til det.

5.3 Hverdagsteologi

I hverdagsteologien knyttes eksistensielle spørsmål som teologi opp til menneskers hverdag der fokuset ikke ligger på det teoretiske, men hvordan religion uttrykkes gjennom opplevelser. Jeg vil derfor bruke hverdagsteologien til å tolke hvordan informantene forstår forkynnelsen om nåde, og til å analysere hvordan de forholder seg til prestasjonspresset slik det framstår på sosiale medier, samtidig som de tror på Gud, og hvordan de opplever denne motsetningen i sine liv.

Ammerman (2013) viser hvordan det i teologien har vært vanlig å ha et kognitivt perspektiv på religion, mens man i hverdagsteologien studerer menneskers individuelle opplevelser i en sosial kontekst. Jeff Astley (2002) definerer hverdagsteologien som hvordan mennesker uten formell teologisk utdanning forholder seg til religion og teologi. Fordi en av teologiens oppgaver er et forsøk på å forstå et mysterium, vil den aldri kunne gi fullstendige svar, og Astley mener derfor menneskers erfaringer og tanker er interessante. Han forklarer hverdagsteologien som hvordan enkeltmennesker forholder seg til religion, og hva de regner som meningsfullt i sitt eget liv (Astley, 2002, s.66f).

Det kan være nyttig å se hvordan teoretikerne skiller mellom spiritualitet og religion, fordi informantene i mitt studie ikke er teologer, men har likevel egne oppfatninger om teologiske spørsmål. Ammerman poengterer at spiritualitet i sosialvitenskapen ofte har blitt sett på som et alternativ til organisert religion, som en privatisering av religion, der studier viser at religion i dag har en tilbakegang mens spiritualitet vokser. Hun forklarer forskjellen mellom religion og spiritualitet, der religion kan forstås som noe organisert og tradisjonelt som man opplever i et fellesskap, mens spiritualitet forstås som noe mer improvisert og individuelt. Skal man forstå hverdagsreligion, må man derfor se på spiritualiteten som en naturlig del av religionen (Ammerman, 2013, s.4).

For de som ikke er teologiske eksperter er ideen om Gud og verden som oftest knyttet til en historie, ritualer eller erfaringer. Vi forteller ikke historier om Guds inngripen i verden hvis vi ikke tror Gud eksisterer, og det vi vet om åndelige historier og om hvordan de griper inn i menneskers liv, bæres av historier som er viktige på ulike områder i våre liv (Ammerman, 2013, s.7). Jeg mener dette er interessant i forhold til hvordan informantene i mitt studie forstår forkynnelse om nåde. Det kan på bakgrunn av dette forstås i lys av det Ammerman kaller spiritualitet, fordi det er informantenes individuelle forståelse og erfaring av nåde som skal forklares, samtidig som de har hørt det forkynt i et fellesskap. Det blir i denne sammenhengen vanskelig å skille spiritualitet og religion fullstendig fra hverandre, fordi den spiritualiteten Ammerman argumenterer for, alltid vil være avhengig av organisert religion og av at tradisjoner har blitt overført gjennom generasjoner. Jeg vil derfor hevde på samme måte som Ammerman at spiritualiteten er en del av religionen, men også at denne formen for spiritualitet er avhengig av organisert religion der spiritualiteten kan sees på som en forlengelse av religionen der det erfaringsmessige tolkes ut fra det teoretiske.

5.4 Hverdagsteologi som handlings- og erfaringsperspektiv

Jan-Olav Henriksen bruker Ammermans hverdagsteologi i sin artikkel «Everyday Religion as Orientation and Transformation: a Challenge to Theology» (2016). Her peker han på hvordan hverdagsteologien har et perspektiv på religion som blir satt i et handlings- og erfaringsperspektiv og ikke bare i et trospektiv. Dette samsvarer også med Jeff Astley som viser hvordan religiøs praksis er noe som er lært, og at man alltid lærer når ens tro og holdninger blir forandret i møte med erfaringer (Astely, 2002). Da blir praksisen like viktig for tilnærmingen til religion som troen. Ann Christie har studert hva kirkegjengere sier om hvem Jesus er, og diskuterer hvordan hverdagsteologien oftest handler om det følelsesmessige i mennesket, og mener det er fordi mennesker lett blir berørt av følelser og oppførelse. Hun argumenterer videre for at å berøres er mer distinktivt for mennesker enn kognisjon, og hevder derfor at hverdagsteologien er mer basert på følelser enn tenkning (Christie, 2012, s.162).

Henriksen argumenterer for hvordan mennesker bruker religion for å håndtere utfordringer, og har behov for å rette oppmerksomheten mot noe, dette for å separere det som er uviktig fra det viktige, noe som kan gi hjelp til å få perspektiv i livet. Symboler og ritualer kan være med på å åpne opp for at verden er mer enn bare det vi ser, noe som kan gi trygghet når verden

føles kaotisk og vanskelig å gripe fatt i, og bidra til å gjøre tilværelsen meningsfull. Madsen beskriver hvordan prestasjonssamfunnet vektlegger ytre forhold i livet på bekostning av eksistensielle spørsmål (Madsen, 2018, s.215), og slik Henriksen presenterer hverdagsteologien kan religion gi hjelp til å sette livet i perspektiv. På bakgrunn av dette kan en gudsrelasjon gi større plass til eksistensielle spørsmål, slik at livet ikke bare handler om prestasjoner.

Richard Pratt har også et handlings- og erfaringsperspektiv der han fokuserer på hvordan Jesus beskrives i Bibelen, noe som er interessant i forhold til hvordan troen får betydning i våre hverdagsliv (Pratt, 2019). Dette fordi Jesus beskrives utfra sitt dagligliv der han viser oss hvordan vi skal leve våre liv. Pratt hevder at når fokuset er på det vanlige hverdagslivet, er det lettere å knytte Jesu liv inn i våre hverdagsliv. Dette betyr også noe for hvordan vi mottar nåden, som ifølge Bonhoeffer handler om Jesu etterfølgelse, og kan gi følger for hvordan vi lever (Bonhoeffer, 2010, s.35ff). Pratt (Pratt, 2019) argumenterer for at teologiens funksjon er å hjelpe mennesker til å forstå Gud og Guds verk i både verden og i egne liv. Fordi teologi er kommunikativ, kan den ikke fjernes fra den konteksten den befinner seg i, og egen bakgrunn og forestillinger vil alltid være en del av det teologien forteller oss.

5.5 Axel Honneths teori om anerkjennelse

Professor og filosof Axel Honneth er først og fremst kjent for sin anerkjennelsesteori. Anerkjennelse er helt nødvendig for menneskers overlevelse, fordi vi trenger ubetinget bekreftelse for å forstå oss selv og for å utvikles på en god måte (Honneth 1992, s.76). Han aktualiserer Hegels teori om anerkjennelse, der gjensidig anerkjennelse og bekreftelse av hverandre er viktig for dannelsen av jeget, og derfor bidrar anerkjennelsen også til utvikling av vår identitet som er spesielt påvirkelig i ungdomsårene.

Honneth bruker George Herbert Meads sosialteori i sin utvikling av anerkjennelsesteorien (Honneth 1992, s.76). Han fokuserer på forskjellen mellom «meg» og «jeg», der «meg» er det selvet man oppdager når man reagerer på seg selv, når man forsøker å se seg selv med andre menneskers blikk. «Jeg» er det ubevisste, spontane i mennesket som man ikke klarer å fange selv. Et «jeg» får derfor aldri øye på seg selv og er helt avhengig av møtet med et annet subjekt for å utvikle selvet (Honneth 1992, s.84). Slik kan man lære hvilket normativt perspektiv den andre parten har, og integrere hverandres normer, som igjen kan fortelle oss

hvilke forventninger og hvilke forpliktelser man har overfor hverandre. Da vil man også forstå hva som er sosialt akseptert og kan innrette oss i et fellesskap på en bra måte (Honneth 1992, s.86). Dette er et interessant utgangspunkt i forhold til hvordan man framstiller seg selv på sosiale medier, som er en arena hvor man har tid til å tenke gjennom og planlegge hvordan man ønsker å framstille seg. Kanskje er det også lettere å få øye på hvem man selv er når det legges ut og man selv kan se det med et utenfra blikk. Samtidig er det mindre spontant enn fysiske møter, fordi man får tid til å tenke gjennom hvordan man framstiller seg. Det spontane uttrykket som skjer i øyeblikket vil derimot ikke kunne fanges digitalt.

Honneth argumenterer for hvordan gjensidig anerkjennelse er helt grunnleggende i menneskers liv, der anerkjennelsen i et fellesskap kan opprettholdes ved at man anerkjenner hverandre (Honneth 1992, s.97). Han hevder at når et menneske får anerkjennelse, blir det bevisst sin egen verdi, noe som gir selvrespekt. Blir man anerkjent av andre i et fellesskap vil det kunne bidra til at man får en positiv innstilling til seg selv. Mennesker trenger derfor tilhørighet, der identiteten kan utvikles i et fellesskap og i relasjon til andre. Om mennesker, som Honneth beskriver, bygger sin verdi på den anerkjennelsen man får gjennom andres reaksjoner på seg selv, må det finnes et gjensidig anerkjennelsesforhold der hvert subjekt føler seg bekreftet gjennom andre, som en person med unike egenskaper og ferdigheter. Knyttet dette opp til sosiale medier, kan det belyse hvor sårbar virkeligheten er på sosiale medier, fordi bekreftelse er så stor del av denne virkeligheten. At tilbakemeldingene man får også er synlige for mange andre, kan gjøre det ekstra sårbart spesielt i forhold til negativ tilbakemelding.

5.6 Anerkjennelse i forhold til inkluderende fellesskap

Honneth skiller mellom tre former for gjensidig anerkjennelse, som kjærlighet, rettighet og solidaritet (Honneth 1992, s.116). Kjærlighet utgjør det første nivået av gjensidig anerkjennelse der man anerkjenner hverandre som behovsvesen. Anerkjennelse i et kjærlighetsforhold fører både til frigjøring og emosjonell binding av den andre personen. Den andre formen for anerkjennelse, er at mennesket bare kan forstå seg selv som rettsinnehaver hvis man erkjenner hvilke normative forpliktelser man har overfor andre. Rettslig anerkjennelse fører til at en person kan forstå sine handlinger som et uttrykk for egen autonomi og bli respektert av andre. Når mennesker har samme rettigheter føler de at de er et fullverdig medlem av fellesskapet, og får delta i fellesskapet med de samme grunnprinsippene

som alle andre (Honneth 1992, s.128). Solidaritet forutsetter at man verdsetter hverandre, at man betrakter hverandre gjensidig i lys av samme verdier. Dette innebærer at alle mennesker får mulighet til å erfare egne prestasjoner og ferdigheter som verdifulle for samfunnet (Honneth 1992, s. 138). Dette sier noe om hvordan man forholder seg til fellesskapet, og at alle Honneths tre moment kan være nyttige mål i forhold til hvordan diakonien forholder seg til inkluderende fellesskap. Å bli anerkjent som behovsvesen, at anerkjennelsen kan gi en forståelse for at man har gjensidige forpliktelser overfor hverandre, fordi man verdsetter hverandre i lys av de samme verdiene, og at man opplever å ha samme rettigheter og blir respektert på samme måte som andre i fellesskapet.

I denne sammenhengen er det interessant at Korslien (2009) beskriver diakoni som anerkjennelse, der fellesskapstanken er sentral. Hun mener anerkjennelse er et viktig prinsipp å tenke diakoni på, og henviser til den amerikanske filosofen Nancy Fraser som argumenterer for at man blir et individuelt subjekt bare i kraft av å anerkjenne, og bli anerkjent av et annet subjekt (Korslien, 2009, s.89). Det som er grunnleggende i den kristne tro, er at mennesker er skapt til fellesskap. I diakoniplanen står det om ensomhet og manglende tilhørighet som noen av de største utfordringene vi har i samfunnet vårt, og det fellesskapsbyggende arbeidet man driver med i diakonien er en måte å møte disse utfordringene på (Korslien, 2009, s.91).

5.7 Sosiale medier

Begrepet sosiale medier ble i Norge første gang tatt i bruk i 2006 og ble vanlig først i 2008. Det som vi på norsk kaller sosiale medier er det som innen forskningen kalles «sosiale nettverkstjenester (social network sites), SNS» (Aalen, 2012, s.16).

Sosiale medier har til felles at de lar mange snakke med mange. De mest populære plattformene som informantene i denne oppgaven bruker er Facebook, Snapchat og Instagram. Disse kalles egosentriske nettverk da de er organisert rundt enkeltmennesker. Her står individet i sentrum, og det sosiale mediet struktureres utfra hvem man har relasjoner til (Aalen, 2012, s.18). Medieiviter Aalen forklarer at en av grunnene til at mennesker bruker sosiale medier, er at vi er sosiale og ønsker å vise at vi liker og bryr oss om hverandre. På sosiale medier får vi vist dette fram for mange, og det er derfor et fint sted for kommunikasjon der noe vi deler med en person, også blir synlig for mange andre (Aalen, 2015, s.46). Undersøkelser viser at det meste av tiden som brukes på sosiale medier er for å se på andre

mennesker, noe som kan bety at vi faktisk ikke bruker så mye tid på oss selv (Aalen, 2015, s.72). Aalen bruker professor Erving Goffman for å vise en studie der han utforsket hvordan mennesker oppfører seg, og fant ut at vi tilpasser oppførselen utfra reaksjonene vi får fra folk rundt oss, og forsøker å oppføre oss slik vi ønsker at andre mennesker skal oppfatte oss (Aalen, 2015, s.80).

Fordi ungdomsfasen er en del av livet der man er ekstra opptatt av hvordan man oppfattes av andre, og av at andre skal like en, kan sosiale medier være med på å forsterke dette ved at alle kan se hvem som er populære gjennom hvor mange følgere man har, eller hvor mange liker-klikk og kommentarer man får på det som legges ut. Aalen påpeker at sosiale medier fungerer bra til både å ta vare på eksisterende vennskap, i tillegg til at det gir mulighet for å skaffe nye venner (Aalen, 2015, s.48). Det er også et sted som fungerer godt til å uttrykke sin identitet og reflektere over hvem man er. Aalen henviser til forskning som viser at det er mest positive sider ved folks hverdag som deles på sosiale medier. Hun hevder dette ikke betyr at folk flest er narsissistiske eller falske, men fordi mennesker har behov for tilhørighet til et fellesskap, kjenne seg verdifulle og bli akseptert av andre mennesker (Aalen, 2015, s.56). Dette kan også knyttes opp til Honneths anerkjennelsesteori.

Selv om man kan logge av digitale medier når som helst, kan det se ut som om det finnes en redsel for alt man går glipp av hvis man ikke er pålogget. Et fenomen som blir mye brukt i media for å forklare dette spesielt i forhold til ungdom, er begrepet «FOMO» som står for «fear of missing out». Wikipedia beskriver det som «en gjennomgripende frykt for at andre kan ha givende erfaringer fra hendelser der en er fraværende» (Wikipedia). Dette viser at det kan oppstå en spenning når vi vet så mye om andres liv gjennom sosiale medier. Kanskje følgene av dette gjør oss til grenseløse mennesker som er alle steder og ingen steder fordi vi ikke klarer å prioritere? Dette er noe professor i samfunnsfag Sherry Turkle (2015) argumenterer for når hun fokuserer på fysiske fellesskap.

5.8 Argumentasjon for fysiske fellesskap

Turkle (2015) er kritisk til sosiale medier, blant annet fordi hun mener det får oss til å glemme eller ikke prioritere menneskene vi er sammen med når vi samtidig sitter med telefonene våre. Aalen derimot, mener Turkle er for kritisk til sosiale medier, og peker på forskning som viser at dette ikke er ødeleggende for våre relasjoner, men at det snarere er et irritasjonsmoment at

enkelte ikke klarer å legge fra seg mobilen når man er sammen med andre (Aalen, 2015, s.125). Jeg velger likevel å bruke Turkle i den videre diskusjonen fordi hun peker på viktige perspektiv om hva vi bør være oppmerksomme på ved overdreven bruk av sosiale medier, noe som også er relevant for diakoniens fokus på inkluderende fellesskap.

Turkle (2015, s.21) problematiserer hva unge i dag blir fratatt på grunn av mobilbruk og trekker fram at vi kan miste lange, uavbrutte samtaler, lang oppmerksomhet, evnen til å være alene, stillhet og rom for å kjenne på godt og vondt. Hun argumenterer med at nervesystemene våre er laget for ansikt til ansikt kommunikasjon, og skal man møte andre mennesker med empati, krever det at vi kan se på de menneskene vi kommuniserer med. Mennesker kommuniserer ikke bare gjennom tale, men også med ansiktet, kroppen og resten av sanseapparatet, noe som krever at om vi skal forstå hverandre best mulig så må vi også kunne se og være nær hverandre. Hun argumenterer også for at mennesker har et tilknytningsbehov som gjør at vi trenger nærhet, noe som gjør det viktig for mennesker å møtes i fysiske fellesskap (Turkle, 2015).

Samtidig mener jeg at nettbaserte fellesskap ikke trenger å utelukke fysiske fellesskap, og har man et balansert forhold til dette trenger det ikke å bli et så stort problem som Turkle gjør det til. Forskning viser at de som er aktive brukere på nett, også ofte er fysisk sammen med andre mennesker (Birkjær, M. og Kaats, M., 2019). Turkles beskrivelse av sosiale medier kan dermed oppfattes som mer negativt enn det trenger å være. Jeg mener likevel det er et interessant perspektiv, spesielt i forhold til det hun sier om at man kan miste evnen til empati og refleksjon rundt hvordan man har det selv, noe som har stor betydning for egen selvrespekt, identitet og hvordan man forholder seg til andre mennesker.

Turkle uttrykker at vår menneskelighet kommer sterkest til uttrykk når vi er sammen med hverandre ansikt til ansikt, ser hverandre og hører hverandres stemmer. Mister man evnen til selvrefleksjon vil man bli mer utsatt for det presset prestasjonskravene utsetter oss for, noe Madsen (2018) aktualiserer i sin samfunnsanalyse.

5.9 Oppsummering

Her har jeg vist hvordan de ulike teoriene kan være med på å besvare ulike perspektiv ved spørsmålene i problemstillingen. Dette har jeg gjort ved å knytte opp teoriene til det problemstillingen spør om, for slik å kunne bruke de teoretiske temaene i analysen. I den

videre drøftingen vil jeg av teoriene jeg her har belyst, hovedsakelig bruke Henriksen, Bonhoeffer og Ammerman i forhold til nåden og det kristne menneskesynet, Aalen til å analysere sosiale medier og Honneth i diskusjonen rundt bekreftelse og anerkjennelse. Det jeg finner ut, vil jeg drøfte i forhold til hvilken betydning det kan ha for inkluderende fellesskap, som jeg ser i lys av Turkle.

6 Metode

6.1 Innledning

I denne delen vil jeg vise hvilken metode jeg har brukt for å gjennomføre studien. Jeg forklarer hvorfor jeg har valgt kvalitativ metode og reflekterer rundt etisk bevissthet i forhold til personvern. Jeg forklarer hvilke avgrensninger som er blitt tatt, hvordan jeg har rekruttert informantene, og hvordan gjennomføringen av intervjuene har blitt gjort. Jeg avslutter metoddelen med en refleksjon rundt prosessen.

6.2 Kvalitativ metode

Kvalitativ metode forsøker å gå i dybden gjennom intervjuer eller deltakende observasjon der det er nær kontakt mellom den som forsker og de som studeres. Det handler om å få en forståelse og fortolkning av sosiale fenomen (Thagaard, 2013, s.17). Det er fokus på deltakernes perspektiv og deres hverdagshandlinger som er av interesse (Postholm, 2010, s.17). Intervjuer kan gi god kunnskap om hvordan enkeltpersoner opplever og reflekterer over sin situasjon. Jeg har hatt fokus på hvordan ungdommer reflekterer over temaet eller om de reflekterer i det hele tatt, for å finne ut hvordan de forholder seg til sosiale medier og hvordan de opplever kristen forkynnelse om nåde. Fordi refleksjoner og nyanser i tanker omkring dette ikke kommer like godt fram i kvantitative undersøkelser, har jeg valgt en kvalitativ metode. Det var viktigere med få, men fyldige svar som gav dybde til spørsmålene, enn mange svar som hadde gitt mer overfladisk informasjon. Jeg ønsket å få personlige historier og tanker om visse fenomen, og fordi en del av spørsmålene var sensitive mener jeg de best ble belyst gjennom kvalitative intervjuer. Et spørreskjema ville gitt større begrensninger i forhold til hvilken informasjon jeg hadde fått, og fordi jeg ønsket innblikk i en del av ungdommers verden, var det relevant å la de være med på å forme intervjuene med sine avstikkere i ulike emner. Jeg var åpen for at det kunne gi meg andre perspektiv som jeg kunne bruke for å svare på min problemstilling. Samtalene intervjuene gav, har gitt meg større mulighet for å se perspektiv jeg selv ikke hadde tenkt på, i og med at jeg aldersmessig ikke er del av universet jeg har undersøkt (Johannesen, 2015, s.137).

6.3 Etikk

I et forskningsprosjekt må man forholde seg til forskningsetiske retningslinjer. Johannesen (2015, s.93ff) peker på tre hensyn som er viktige å ta i betraktning når man skal forholde seg til mennesker i et forskningsprosjekt. Disse er: informantens rett til selvbestemmelse og autonomi, forskerens plikt til å respektere informantens privatliv og forskerens ansvar for å unngå skade. Fordi jeg skulle innhente sensitive opplysninger om ungdommers trosliv og spille inn intervjuene elektronisk, ble det meldt inn til Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste AS (NSD) (Johannesen, 2015, s.93ff). Intervjuobjektene skrev alle under på skjema for informert samtykke, der de fikk opplysning om personvernregler og rettigheter som deltaker i prosjektet (Vedlegg 2). Jeg opplevde at de færreste av ungdommene var interessert i dette skrivet, og syntes heller det var unødvendig formelt. Dette gav meg et desto større ansvar, og jeg gikk derfor nøye gjennom skjemaet med dem før de skrev under, slik at jeg skulle være sikker på at de kjente til personvernreglene og hvilke rettigheter de hadde. Jeg bad dem også om å kontakte meg i etterkant av gjennomførelsen av intervjuene om det skulle være noe. Dette var det ingen av dem som gjorde.

6.4 Utvelgelse og avgrensning

Utvalgskriteriene mine har vært et strategisk utvalg av jenter mellom 17 og 19 år som er aktive i et kristent miljø. Det var en strategisk utvelgelse fordi jeg på forhånd hadde tenkt gjennom hvilken målgruppe som ville gi meg data jeg hadde behov for i forhold til undersøkelsens teoretiske perspektiv (Johannesen, 2015, s.106; Thagaard, 2015, s.60). Jeg valgte å bare intervjuer jenter blant annet på bakgrunn av Ungdata undersøkelsen 2019 (Velferdsforskningsinstituttet NOVA, 2019), som viser at jenter er mer aktive på sosiale medier enn gutter, og også mer påvirkelige for det som foregår der. Jeg vurderte derfor jenter som mest relevante å ha med i undersøkelsen. Jeg ønsket ikke en sammenligningsundersøkelse og valgte derfor å forholde meg til ett kjønn. Grunnen til at jeg valgte ungdom på videregående og ikke ungdomsskole, var at jeg ønsket en viss modenhet og refleksjon i svarene og at disse også har levd lengre med sosiale medier. Dette gir dem mer erfaring når det gjelder bruken av disse. Jeg hadde ikke som kriterium at de skulle være aktive på sosiale medier, både fordi jeg tok dette som en selvfølge, men også fordi det ville være interessant å møte en ungdom i denne alderen som ikke var aktiv på sosiale medier. Da ville det vært interessant å høre grunnene for dette og om det var noe jeg kunne ha knyttet opp til

min problemstilling. Alle intervjuobjektene jeg brukte var derimot aktive i mer eller mindre grad og det var heller ingen av disse som kjente til noen som ikke var på sosiale medier i en eller annen form. For at studien ikke skulle bli for stor, men samtidig innhente nok informasjon, valgte jeg åtte intervjuobjekt. Dette med bakgrunn i at kvalitative intervju ikke er basert på et representativitetsprinsipp, men det skal være et godt nok grunnlag for at man skal kunne utforske problemstillingen (Thagaard, 2015, s.65).

6.5 Rekruttering

I rekrutteringen av intervjuobjekter til studiet tok jeg kontakt med ansatte i Den norske kirke i ulike menigheter på Sør-Vestlandet. Det var viktig for meg å intervju ungdommer fra ulike steder for å få mest mulig mangfold, og sikre at ikke alle var fra samme miljø. Jeg valgte derfor å intervju noen fra byen og noen fra bygden og sørget for at de gikk på ulike videregående skoler. Utvalget er et tilgjengelighetsutvalg der de som oppfylte kravene til det strategiske utvalget var villige til å stille opp (Thagaard, 2015, s.60f). Noen av deltakerne kjente jeg til fra før, og andre ikke. Fordelen med å kjenne noen fra før var at det med en gang ble en mer avslappet stemning og terskelen for å åpne seg ble senket. Jeg opplevde at disse delte lettere av sine tanker og refleksjoner rundt temaene jeg spurte om. Samtidig tror jeg grunnen til at noen delte mer enn andre hovedsakelig var ulike personligheter, der noen var glade i å prate mens andre var mer forsiktige.

6.6 Utførelsen av intervjuene

For å bevare personvernet brukte jeg lydopptaker under intervjuene, og så snart intervjuene var transkribert, ble disse slettet fra lydopptakeren. Å bruke lydopptaker gjorde at jeg kunne konsentrere meg bedre på hva informantene sa, i forhold til om jeg måtte skrive det ned.

Det var utfordrende å få til et treff med visse av ungdommene i utvalget da de hadde mye å gjøre. Intervjuene ble gjennomført i juni og august 2019, før og etter sommerferien. Det ble derfor store variasjoner på tid og sted avhengig av om jeg oppsøkte ungdommene der de var, eller om de kom til meg på menighetshuset på dagtid der jeg har kontor. Tre av intervjuene gjennomførte jeg på mitt kontor, ett intervju hadde jeg på en kafé, to på en ungdomsklubb og to i to ulike kirker. Uansett hvor vi var, fant vi et rom der vi kunne lukke døren og sitte

uforstyrret, noe som fungerte bra i alle intervjuene. Unntaket var da vi var på kafé, men her fant vi et bord som lå litt for seg selv og følte derfor at vi satt uforstyrret. Jeg hadde foretrukket å finne et annet sted, men informanten ønsket å gjennomføre det der og var bekvem med det.

Jeg var bevisst på at den sosiale interaksjonen i intervjuet alltid vil prege den kunnskapen som kommer fram. Intervjusituasjonen er en asymmetrisk situasjon der det er intervjueren som har bestemt tema og har valgt hvilke spørsmål som stilles. Den som intervjues skal komme med data til intervjuerens prosjekt, noe som også er med på å forsterke asymmetrien i den sosiale interaksjonen. Det er likevel den som intervjues som har kontroll over informasjonen den velger å dele og si noe om (Thagaard, 2015, s.65).

Det var stor forskjell på hvor mye informantene i denne undersøkelsen pratet og delte med meg. Noe av det på var på grunn av personlighet, at noen personer er mer verbale enn andre når de uttrykker seg. Noe annet jeg merket meg var at noen hadde lettere for å snakke om sin tro enn andre. Enkelte strevde med å uttrykke hvordan de tenkte omkring nåde og det var også mye usikkerhet rundt ordet, hva det faktisk betydde. Noen var troligvis ikke så vant til å snakke om det, mens for andre var dette mer vanlig å snakke om. Det var også forskjell på refleksjonsnivået blant dem, da noen av dem var enkle å få i gang å prate om temaet mens andre syntes det var vanskeligere. Noen gikk raskt i dybden og diskuterte og reflekterte med seg selv under tiden intervjuet pågikk, mens andre svarte mer direkte på spørsmålene uten å utdype det noe særlig. Interaksjonen mellom intervjuer og den som intervjues er betydningsfull i kvalitative intervjuer. Det var derfor viktig for meg å skape en trygg atmosfære og jeg la vekt på at alt var av interesse for meg, også der de ikke visste hva de skulle svare, fordi det også er interessant info å vite hva det er vanskelig å svare på (Thagaard, 2015, s.65; Postholm, 2010, s.74f) .

Jeg valgte å ha en delvis strukturert tilnærming i mine intervjuer der jeg på forhånd hadde bestemt hvilke spørsmål jeg ønsket svar på, samtidig som jeg lot intervjupersonenes svar styre hvilken rekkefølge jeg syntes passet på spørsmålene. Jeg lot dem også komme inn på andre temaer som jeg ikke hadde i min intervjuguide, men som syntes viktige for dem i sammenhengen. Jeg syntes da at jeg fikk et mer helhetlig bildet av hva som formet deres tanker omkring temaet og hva som opptok dem i deres hverdag. Fordi tillit er viktig i en intervjusituasjon mente jeg det var viktig å respondere på det intervjupersonene fortalte meg for å bekrefte at den informasjonen de gav meg var bra. Som intervjuer må man ta regi over

intervjuet, noe som også handler om å skape tillit fordi man må være bevisst på å være en god lytter og ikke avbryte lange resonnement, noe jeg merket var utfordrende. I hverdagslige samtaler er det vanlig å ha en dialog der man kommenterer og deler egne erfaringer underveis. Dette var jeg bevisst på og forsøkte å ikke avbryte med egne kommentarer om det ikke var for å få fram noe enda tydeligere (Thagaard, 2015, s.98f; Postholm, 2010, s.73).

Før intervjuene laget jeg en intervjuguide (Vedlegg 1) med spørsmål formet utfra hva jeg ønsket å finne ut av. I min problemstilling har jeg to ulike emner som jeg ville finne en sammenheng mellom, og derfor laget jeg et todelt intervju der jeg først stilte spørsmål omkring forkynnelse av nåde, for så å knytte dette opp til sosiale medier. Det jeg imidlertid merket meg etter de to første intervjuene var at ungdommene syntes det var vanskelig å snakke om nåde og også at det var et begrep de ikke var så kjent med. Det virket som om det ble skapt en utrygghet helt i starten av intervjuene. De neste intervjuene valgte jeg derfor å endre dramaturgien i intervjuet slik at jeg først fikk spurt dem om sosiale medier, noe de var mye tryggere på å snakke om. Da fikk de først prate om et tema de var trygge på og som de også uttrykte at det var gøy å snakke om, fordi de selv hadde reflektert mye rundt det. Da vi kom til neste del ble derfor usikkerheten mindre påtagelig fordi de allerede kjente at de behersket intervjusituasjonen og kjente at de hadde mye å dele og komme med. Jeg vurderer derfor at dette var et riktig valg å gjøre. Grunnen til at jeg først ønsket å spørre dem om nåde og hvordan de forholdt seg til dette var at dette skulle prege samtalen når vi også kom inn på sosiale medier fordi det er spenningen mellom disse jeg er interessert i å studere. Derfor overveide jeg grundig om jeg skulle endre rekkefølgen på disse temaene fordi jeg var redd for å miste informasjon som kunne være interessant for meg.

Jeg merket selv en større trygghet i intervjusituasjonen etter de første intervjuene. Jeg klarte etterhvert å få en bedre flyt i samtalen, greide å stille mer relevante spørsmål som respons på det de sa, og fikk også en større forståelse av hva jeg faktisk kunne forvente meg å få svar på av de jeg intervjuet. Intervjuene var derfor også utviklende for meg selv i forskerrollen (Thagaard, 2015, s.110f).

6.7 Transkriberingsprosessen

Etter at intervjuene var gjort ferdig, ble de transkribert. For at jeg skulle huske hvem som hadde svart i de ulike intervjuene, kodet jeg dem med en eller to bokstaver uavhengig av

hvilket navn de hadde slik at de ble anonymisert. I det videre arbeidet gav jeg informantene nye, tilfeldig valgte navn. Flere av informantene oppgav både navn på personer og steder under intervjuet. Disse ble anonymisert i transkriberingen på grunn av personvern, og det var heller ikke relevant informasjon for oppgaven. Etter at intervjuene var transkribert og sikkerhetskopierte, slettet jeg disse fra opptakeren.

Underveis i transkriberingen oppdaget jeg at jeg ikke var konsekvent med om jeg transkriberte på dialekt eller bokmål. Alle informantene snakket vestlandsdialekt, mens jeg har bokmål som mitt hovedmål. Jeg hadde transkribert to av intervjuene på bokmål og seks på dialekt. Dette var noe jeg glemte å tenke gjennom på forhånd, men som jeg ble bevisst på underveis i transkriberingsprosessen da jeg oppdaget at jeg hadde gjort det på to ulike måter. Jeg vurderte at dette ikke hadde noe å si for innholdet i intervjuene og valgte derfor å ikke gjøre om på transkriberingen. Etter endt transkribering satte jeg igjen med 36 sider råmateriale fra intervjuene.

6.8 Refleksjon etter gjennomføring av intervjuene

For å styrke reliabiliteten i prosjektet vil jeg reflektere over gjennomføringen av intervjuene og mitt forhold til intervjuobjektene, dette for å vise at den er gjort på en tillitsvekkende og troverdig måte (Thagaard, 2013, s.201).

I ettertid ser jeg at jeg burde vært bedre forberedt før jeg startet intervjuprosessen. Jeg burde hatt et klarere bilde av hvilke teorier jeg ønsket å bruke og hatt en mer ferdig problemstilling. Da ville analysedelen sannsynligvis vært enklere å gjennomføre, da svarene hadde vært mer direkte koblet til spørsmål hentet ut fra teoriene. Intervjuene ble gjort i en veldig tidlig fase i arbeidet med masteroppgaven. Jeg vurderer det likevel slik at flere av informantene gav såpass grundige og reflekterte svar at jeg fikk et godt grunnlag til å besvare problemstillingen med. Noen av informantene syntes det var vanskelig og uvant å svare på spørsmål om tro, sannsynligvis fordi det er personlige spørsmål. Dermed er det ikke sikkert jeg hadde fått så mye større materiale rundt dette om jeg hadde stilt andre spørsmål. Det blir derfor vanskelig nå i ettertid å si hvordan resultatet hadde blitt med disse vurderingene tidligere i skriveprosessen.

Fordi mitt forhold til de ulike intervjuobjektene var forskjellige kan dette ha påvirket den informasjonen jeg fikk. Noen kjente jeg via jobben, noen kjente jeg fra private

sammenhenger, mens andre kjente jeg ikke fra før. I analysen av intervjuene ser jeg at intervjuene som er gjort med de jeg kjenner fra private sammenheng og enkelte av de jeg kjenner fra jobbsammenheng er mest utfyllende og har en større åpenhet. Det kan utfra dette se ut som om relasjonen har hatt betydning for svarene som er gitt der kjennskap mellom intervjuer og informant har gitt mer utfyllende svar. I visse tilfeller mener jeg det også har hatt med personlighet å gjøre der både tryggheten rundt emnene de ble spurt om og hvor pratsomme de var i utgangspunktet har vært avgjørende for hvor mye de delte.

Validiteten av forskningen vurderes ved å se om resultatene representerer virkeligheten jeg har studert. Min posisjonering innenfor miljøet og temaet jeg har studert gjør at det er egne erfaringer og observasjoner som har ledet meg fram til undersøkelsens problemstilling. Dette har gitt meg god kjennskap til studiefeltet. En slik posisjon vil derimot alltid øke faren for å overse nyanser i arbeidet som jeg ikke er kjent med fra før. Jeg har derfor vært bevisst på at tolkningene som har blitt gjort i dette studiet må ses i sammenheng med min posisjon i miljøet som studeres og validiteten må vurderes utfra hvordan mitt ståsted kan ha påvirket resultatene (Thagaard, 2013, s.204f).

6.9 Oppsummering

Her har jeg vist hvorfor jeg har valgt kvalitativ metode for denne studien. Dette har gitt materialet dybdeinformasjon, refleksjoner og nyanser. Jeg har vist hvordan jeg har tatt etiske forholdsregler i forhold til sensitivt materiale fra informantene som har delt fra sitt trosliv. Utvelgelsen av informanter ble gjort på grunnlag av at det skulle være jenter fra 16-19 år som var aktive i et kristent miljø. Intervjuene ble gjennomført med en delvis strukturell tilnærming, og jeg har vist hvordan jeg har reflektert rundt intervjuprosessen både før, under og etter gjennomføringen av intervjuene.

7 Analyse

7.1 Innledning

I analysedelen fremstiller jeg funnene fra intervjuene. Jeg har valgt å bruke kategoriseringer som overskrifter der analysefunn korresponderer med ord fra teoriene. Slik henviser overskriftene både til induktiv og deduktiv metode for å knytte sammen praksis og teori.

7.2 «Eg føle det e mye mæer sunt hvis eg ikke e så masse på sosiale medier»: Negativ tidsbruk

Informantene formulerer et dilemma som viser at de er negative i forhold til hvor mye tid de bruker på sosiale medier, samtidig som det synes viktig for dem å være der. Hvorfor oppstår dette dilemmaet? Å finne ut av dette vil bidra til å gi svar på hvordan de unge jentene opplever sin egen bruk av sosiale medier som problemstillingen spør etter. Det sier noe om hvordan de forholder seg til sosiale medier og er nyttige observasjoner i forhold til diskusjonen med teoriene.

Informantene bruker sosiale medier hver dag, flere av dem anslår opptil flere timer daglig. Hvorfor bruker de så mye tid på dette når deres opplevelse av det er så negativ?

Anne sier: Eg føle det e mye mæer sunt og eg e mye mæer tilstede og sunnare i håve hvis eg ikke e så masse på sosiale medier egentlig.

Berit sier: Eg bruke liksom for mye tid av livet mitt på det og føle at nå trenge eg ein pause fra det.

Dina sier: Eg tenke det er jo på en måte litt trist at man bruker så mye tid.

Disse utsagnene fra fire av informantene beskriver tidsbruken negativt. De bruker ord som usunt, trist, trenger pause og burde begrense. Det handler om at de selv synes de bruker for mye tid på sosiale medier. Dette betyr derimot ikke at de er negative til sosiale medier i seg, men det tyder kanskje på at det kan være vanskelig å finne en god balanse når det gjelder hvor mye tid de bruker på det i hverdagen. Det må være noe som tiltrekker oppmerksomheten såpass mye at de på tross av at de egentlig ikke ønsker tilbringer så mye av sin tid på sosiale medier likevel gjør det.

Elna sier: Egentlig så bruker jeg det ikke så mye når jeg går på skolen og sånn. Jeg har to jobber utenom og så går jeg på fritidsaktiviteter selv, og så er jeg med venner, så det går så mye tid og da er det ikke så viktig for meg å være på der.

Elna er den eneste av informantene som sier at hun ikke er så mye på sosiale medier i hverdagen. Det er så mye annet som skjer, og derfor prioriterer hun ikke tiden sin til å være på sosiale medier. Videre sier hun «men jeg merker nå når jeg har ferie, så bruker jeg mye mer tid på det, for da er jeg jo mer alene». Det kan dermed virke som om hun treffer de hun ønsker å ha kontakt med i hverdagen, og har derfor ikke så stort behov for å være på sosiale medier. For henne er dette mer aktuelt i perioder da hun er mer alene fordi det da vokser fram et sosialt behov.

Det er interessant at de er så bevisste på hva de synes om sin egen bruk av sosiale medier og at de beskriver det så negativt når de samtidig sier at de er på sosiale medier hver dag. Det er derfor nærliggende å tro at det er noe som er såpass viktig for dem som likevel gjør at de legger ned så mye tid på det. Det er altså en spenning mellom høy tidsbruk og den egne refleksjonen rundt det som beskrives med negative ord. Elna som er den eneste som ikke beskriver sin tidsbruk negativt, sier noe om hva grunnen til dette kan være. Hun mener hun har mest behov for sosiale medier i ferier når hun er alene. Dette kan bety at det handler om det sosiale, et behov for tilhørighet til et fellesskap.

7.3 «Det e jo egentlig ganske viktig sosialt»: Fellesskap

I intervjuene kommer det fram at det sosiale er viktig for informantene og at dette er noe av grunnen til at de bruker sosiale medier.

Anne sier: det e både og, fordi det e viktig for meg for eg har lyst å få med meg ka som skjer rundt omkring i verden, man føle man har et litt større bilde av verden når man kan vær på sosiale medier fordi at man ser koss andre har det på så forskjellige steder. Det e på en måte litt sånn at man har lyst å veta ka så skjer. Ein føle at ein har mær kontakt med folk og omverdenen liksom.

Dina sier: Det er jo en måte å holde kontakt med folk, det er en måte å skape bånd på også, så jeg har blitt kjent med folk gjennom sosiale medier som jeg har truffet ansikt til ansikt i ettertid. Det er veldig spennende.

Fia sier: Det e jo der eg kommunisere med vennene mine og venner fra andre plasser og sånt. Du går glipp av noe hvis du ikkje e det siden alle e på sosiale medier.

Informantene sier her noe om hvorfor de er på sosiale medier til tross for at de beskriver sin tidsbruk med negative ord. De holder kontakt med vennene sine og flere trekker fram at det er en spesielt bra måte å holde kontakt med venner de ikke treffer daglig. Det handler om at alle er der, noe som kan gi en følelse av at man går glipp av noe eller føler seg utstøtt om man ikke bruker sosiale medier. Utfra informantenes kommentarer handler dette blant annet om å kjenne tilhørighet. Det å føle at man er del av et større sosialt fellesskap, og at man er inkludert i dette fellesskapet synes viktig for dem.

Fia sier at det egentlig ikke er så viktig for henne å være på sosiale medier, men det er der hun kommuniserer med vennene sine. Her formuleres igjen dette dilemmaet. På den ene siden er det ikke viktig med sosiale medier, og flere mener de hadde klart seg helt fint uten, samtidig som det er en viktig del av deres sosiale liv. Kanskje et slikt utsagn har bakgrunn i det som Elna beskriver når hun sier at fordi hun treffer sine venner på skolen og i fritiden, har hun ikke så stort behov for sosiale medier i hverdagen. Da viser hun at det er det sosiale aspektet som er viktig og ikke sosiale medier, men det sosiale aspektet slike medier legger til rette for. Flere av informantene har forsøkt å logge seg av i noen uker uten at de opplevde det som problematisk. Dette kan bety at det må være noe mer enn å kommunisere med venner som holder de på sosiale medier.

To av informantene sier at bruken av sosiale medier handler mye om vane og at den daglige bruken ikke alltid er så gjennomtenkt.

Caroline sier: Ja det e ein vane trur eg. Eg bare sjekke om det har komt nåken nyheter liksom. Det e litt sånn vanesak.

Gro sier: Det e egentlig ikkje addiction liksom. På hyttå så har me ikkje dekning eller strøm eller noen ting og eg kan jo vær på hyttå uten å vær noe på. Eg føle ikkje eg går glipp av no. Det e bare når eg har han her, når eg har an i lomma og hvis noe e litt kleint eller ubehagelig så bare tar eg an opp og ser på mobilen. Ein vane som egentlig e litt unødvendig.

I disse kommentarene virker det som om det også handler om en vanesak, at selv om de kanskje ikke ønsker det så går de likevel inn på sosiale medier for å sjekke, for å holde seg oppdatert uten at de egentlig tenker så mye gjennom hva de gjør. Å holde seg oppdatert på hva andre mennesker gjør er også en form for inkludering i andres liv. En følelse av tilhørighet selv om det blir gjort gjennom ytre observasjoner. Dette bekreftes også av undersøkelser, at det meste av tiden vi bruker på sosiale medier er til å se på andre (Birkjær, M. og Kaats M. 2019).

7.4 «At du ikke bare ser det er hun, men at du ser det er hun og hun liker å gå på tur»:

Identitet

Noen av informantene trekker fram at det er viktig for dem å vise hvem de er gjennom å poste opplevelser som beskriver deres interesser, og hva de gjør når de er sammen med sine venner. På denne måten synes de at de viser seg fram på en ekte måte fordi det ikke handler om utseende, men at de deler noe av sin personlighet. Samtidig sier de at det er de positive opplevelsene de ønsker å dele med andre. Anne sier at på den ene siden ønsker hun å leve mer utenfor sosiale medier, samtidig som hun liker veldig godt å dele sine opplevelser med andre. Dette har med identitet å gjøre, at det er viktig å få vist andre hvem man er, samtidig som man forsøker å finne sin egen identitet i et sosialt fellesskap.

Fia sier «Når eg legge ut bildene på Instagram så tenke eg på at eg må se bra ut og få likes og sånt. Eller så legge eg ikkje ut». Samtidig liker hun bedre å legge ut bilder av det hun gjør enn av hvordan hun ser ut. Dette virker som en gjennomgående tanke hos informantene. De ønsker å se bra ut på bildene de legger ut, men vil ikke at utseende skal være fokuset. Det er opplevelser, ting de liker å gjøre og som sier noe om hvem de er, de liker å dele.

Dina beskriver at selv om hun ikke legger ut stygge bilder av seg selv, så er det ikke utseende som står i fokus når hun legger ut bilder. Hun ønsker å få vist hvem hun er, at andre skal se hvilke interesser hun har, og dette er det ikke utseendet som viser best. Hvordan hun ønsker å bli oppfattet av andre kan dermed bli styrende for hva hun velger å dele. Man har et bilde av seg selv som man ønsker å vise fram for andre og kan selv styre hvordan man ønsker å bli oppfattet av andre, og på denne måten forme et bilde av seg selv man er fornøyd med og som sier noe om hvem man er. Dina sier at det også handler om verdier, så ut fra det man deler kan man også få vist noe om hvilke verdier man har, som igjen sier noe om hvem man er som person.

Gro tar også opp noe som ingen av de andre har nevnt, nemlig å skrive hva man mener om ulike saker.

For eksempel her har eg lagt ut et bilde og så skreiv eg her var det mye plast liksom og så skreiv eg se. Og her la eg ut fra klimastreiken og det e dritskummelt for då har eg fått litt kommentarer når me har gått på gata og sånn, du, kan du plukka opp det søppelet der hahaha. Og det e jo på ein måte ikkje mobbing for det e jo godlyne. Men du merke jo bare at folk følge jo med på ka du legge ut. De legge jo merke te det.

Da blir det noe mer enn bare opplevelser, men man viser også hvem man er gjennom hvilke verdier man har som også Dina er inne på. Gro sier selv at dette er noe som krever mer mot og er mye skumlere, men er likevel noe hun ønsker å gjøre og som hun øver seg på. Gro viser at hun ønsker å framstå som noe mer enn et ansikt og ulike opplevelser. Hun har også egne meninger hun vil formidle. Dette er også noe som på en dypere måte er med på å forme et bilde av hvem man er for andre.

Sosiale medier blir altså brukt til å formidle til andre hvem man er som person, noe som er spesielt viktig for ungdommer som er i en utviklingsfase og bruker mye tid på å finne sin egen identitet. Dette kan derfor ses på som en viktig grunn for en del av informantene til hvorfor de bruker sosiale medier.

7.5 «Det kan godt hende at jeg også skaper press»: Sosial sammenligning

Her deler informantene tanker om hvordan det sosiale samspillet er en viktig del av deres opplevelse av sosiale medier. Mye handler om hvordan man viser seg fram for hverandre, og hvordan man ønsker at andre skal oppfatte en. Det viser at identitet blir viktig. De ønsker å vise hvem de er gjennom det de poster, noe som for flere av dem oppleves som positivt. Dette viser seg imidlertid også å være problematisk fordi det kan føre til negativ sosial sammenligning.

Anne sier noe om hvor lett det er å bli opphengt i andres liv, noe som kan være negativt for hvordan man ser på sitt eget.

Eg syns det virke usunt fordi man burde ikkje vær så veldig opphengt av ka andre gjørr og ka andre e, for då e det veldig lett å mista seg sjøl og føle at det man gjørr e feil og at man burde leva livet sitt på ein aen måte, men for eksempel når man har vært av mobilen ein dag så føle man jo at alt e veldig flott og fint heilt te man går inn på sosiale medier igjen.

Anne beskriver at det er lett å sammenligne sitt eget liv med andres, noe som kan bli problematisk om man opplever at andres liv er mer spennende enn sitt eget. Hun sier selv at

Det e jo selvfølgelig bare de positive sidene, for det e det som e kjekt å dela. Eg har lyst at folk ska ha et bilde av meg der eg virke imøtekommande, så då har eg jo lyst å se bra ut på bilder selvfølgelig.

Dette kan være en del av problemet når det gjelder sammenligning. Man ser bare det positive i andres liv og får ikke ta del i kompleksiteten i menneskelivet. Om denne kompleksiteten

bare er noe man ser i eget liv, kan det være lett å tenke at alle andre lever mye bedre og mer spennende liv enn en selv. Både Anne og Dina sier at selv om de ser at dette er problematisk, så er de likevel med på å opprettholde det med selv å legge ut det som er positivt og spennende fra eget liv, fordi de ønsker å framstå på en bra måte. Dina sier: «Det kan godt hende at jeg også skaper press fordi jeg er så mye på sosiale medier». Her ligger det et dilemma der de på den ene siden ønsker å dele positive ting fra livene sine med andre, samtidig som de ser at dette kan føre til at sosiale medier blir en arena for opprettholdelse av negativ sosial sammenligning, noe Anne kaller usunt.

Berit sier: Eg like jo best dei så blande både godt og vondt. Då ser du den dårliga siå med det usminka, og så ser du den goa sidå med henge med venner og sånn. Og det at de velge å sei at nei i dag har eg ingen å vær med så då sitte eg inne å ser på seriar og ete chips og eg bryr meg ikkje om det. Men hvis de bare legge ut bilder av vennene sine, eg e med dessa og bla, bla så blir jo me så ser på de påvirka te å, ja du e med dei heila tiå. Du må liksom vær med nåken heila tidå.

I denne kommentaren får Berit fram en sårhet i det å følge med på andres liv. Man blir påvirket av det man ser, og det er lett å ønske seg det man tror at andre har. Hun liker når det finnes en ærlighet i det som legges ut. Livet gir mennesker både gode og dårlige dager, og for Berit føles det bedre om man kan kjenne seg igjen i det som legges ut på sosiale medier, fordi det gjør at man blir mer fornøyd med det man har i stedet for å ønske at man levde et annet og mer spennende liv.

Gro sier noe interessant om hvorfor hun ikke legger ut så mye bilder av seg selv. «Eg legge ikkje ut så mye bilder av meg sjøl for det e litt stress». Det å vite at man hele tiden blir vurdert og sett på av andre, der andre skal danne seg en mening om hvem man er, kan være slitsomt. Hun peker også på at det kan være slitsomt å hele tiden se hva man går glipp av. Man får hele tiden informasjon om hva andre mennesker gjør, og dermed hva man selv ikke får være med på eller går glipp av. Hun sier at «Du ser bare det beste av livet».

Elna sier: Jeg er ikke sånn at jeg må få flest mulig likes, men det tar veldig lang tid før jeg legger ut ting for jeg vil ikke ha den oppmerksomheten. For du får jo oppmerksomhet når du legger ut noe, men på en annen måte så føler jeg at jeg må oppdatere brukeren min med bilder og sånt.

Gro sier: Eg legge jo ut bilder av og te og då tenke eg. Eg drite egentlig litt i det. Likes og sånn. Eg kan få tjue likes og det e egentlig ganske lite så då e det sånt, eg syns det va et fint bilde eg, men det e jo bare noe med at du har lagt ut noe så ska sees av sykt mange mennesker. Det e jo litt som å stå på ein scene.

Hege sier: Det e jo kjekt å få likes av folk du kjenne, men eg e ikkje så opptatt av å få likes av absolutt alle. Hei sjå på meg og så tusen likes. Eg bryr meg ikkje om det.

Informantene sier at de ikke er så opptatt av at andre skal like det de legger ut, men at det handler om å vise seg fram. De er bevisste på at det de legger ut blir sett av veldig mange og Gro beskriver det som en scene. Da vil det alltid være en del som trives godt på en slik scene hvor man blir sett av mange, mens andre ikke er like komfortable med det og da heller ikke virker så opptatt av å få mest mulig tilbakemeldinger. Det blir en eksponering av seg selv som kan føles mer og mindre tiltrekkende. For disse tre informantene virker det som om det er kommunikasjonen med sine venner som er mest betydningsfull, og det er dermed ikke så viktig å få så mange venner som mulig og dermed flest mulig tilbakemeldinger.

Gro sier: Eg legge ikkje ut så mye, men eg har opplevd at folk har trodd at eg ikkje gjørr så mye i helgene for at eg ikkje legge ut bilder. At det har vært sånn at eg trodde ikkje du gjorde så mye eg og så ja, koffor sko du visst noe om det og så, men du har aldri lagt ut bilder om det. Så det e litt sånn at folk følge med på kim du e med. Folk legge ut for at folk ska se at de har det gøy, så hvis du e med venner, tar du et bilde og legge det ut fordi då vett folk at hu har vært å gjort nåke på fredag liksom.

Her sier Gro noe mer om hvorfor de andres blikk er så betydningsfullt. Det sosiale handler ikke bare om å holde kontakten med sine venner eller å vise hverandre hva man gjør, men også om hvordan man blir oppfattet av andre. Her får man mulighet til å vise fram når man gjør noe kjekt og spennende og at man har mange venner. Legger man ikke ut bilder når man gjør noe kjekt, kan det oppfattes av andre som man lever et kjedelig liv. Det blir derfor viktig å vise hverandre at man lever et godt og innholdsrikt liv. Gro peker på at dette kan oppleves som et press da hun sier «eg føle kanskje et press på at folk ska se at du har det gøy. For det e sånn folk ser at du har et kult liv». Dette presset handler om å vise at man er vellykket i form av at man har et fint liv og mange venner. Lar man være å vise fram dette, kan det resultere i at andre ikke tror man lever et spennende liv, og det kan kreve god selvtillit å stå imot dette presset.

7.6 «Me e ein ganske skjør generasjon»: Anerkjennelse

En annen form for press er det Anne som formulerer. Når hun blir spurt om det er viktig for henne å få tilbakemeldinger på det hun legger ut, sier hun

Ja, på ein måte, og det e jo litt dumt egentlig fordi eg bruke det te å bygga opp selvtilliten min. Og det e ikkje så veldig bra fordi man burde jo bygga den opp sjøl, men bekreftelse fra andre e jo veldig gøy og eg e veldig gla i oppmerksomhet. Så hvis eg har et bilde eller ein video eller noe som e morsomt og som når langt så betyr det egentlig ganske mye for meg, fordi eg syns det e kjekt med bekreftelse.

Det er altså viktig med bekreftelse både fordi man blir glad av positiv bekreftelse fra andre, og fordi det styrker ens selvtillit. For Anne betyr det mye med bekreftelse selv om hun ser at det kan være problematisk når hun bruker bekreftelsen hun får til å bygge opp selvtilliten sin. Dette er interessant i forhold til Honneths teori som jeg skal komme tilbake til i drøftingen. Denne teorien viser at anerkjennelse er helt nødvendig for mennesker, og at man trenger anerkjennelse fra andre for å utvikle seg selv og sin egen selvtillit (Honneth 1992, s.76). Selv om hun sier at selvtilliten ikke burde baseres på hva andre synes om en, kan det i lys av Honneth likevel forklare hvorfor hun gjør det. Bekreftelse er ikke bare noe som er kjekt som Anne sier, men ifølge Honneth helt nødvendig.

Dina sier: Jeg merker jo forskjell på hvilke bilder som får mindre likes og tenker hva var feil med det bildet? Jeg tenker at hva var det folk syntes var så rart med det? For eksempel la jeg ut navnet på et bibelvers, og da fikk jeg mye mindre likes.

Elna sier: Men jeg merker også at når jeg legger ut et bilde så tenker jeg veldig over hvilke reaksjoner dette vil få. Jeg jakter ikke på likes og kommentarer, men jeg tenker på hva folk vil tenke.

Gro sier: Fordi at eg gidde ikkje. Det e så stress. Så må eg gå å tenka på det og ka folk kommentere. Når du ser ka folk legge ut så e det veldig mye selfie, selfie, selfie og hver gang du ser det så e det som at det e veldig normalt å ta bilder av seg sjøl. Det e ein merkelig ting å gjørr. Å sitta hjemma å ta bilder av seg sjøl. Eg har jo gjort det sjøl så eg vett koffor man gjør det, man gjør det for at folk ska syns du e fin. Folk seie ja, men eg la det jo bare ut for at det va et fint bilde, men det e jo ikkje heilt sant. Då e man ikkje heilt ærlig mot seg sjøl eller mot andre. Då hadde du jo ikkje orka å tatt det bildet og sminka deg.

Anne sier: Eg føle at me e ein ganske skjør generasjon når det gjelde bekreftelse. Hvis me ikkje får den bekreftelsen så går me i tankeboksen og blir veldig overtenkte. Eg tror de e veldig varsomme på ka de legge ut fordi det e så viktig å få bekreftelse når ein først legge ut noe. Det e jo på ein måte et press på kor mange følgerer og kor mange likes du har, så det går jo mye på et slags... det e ikke så mye kroppspress og utseendepress, men mær bekreftelsepress kanskje. Man følge masse folk, så får man følgerar tebake og så legge man ut masse regelmessig, så har man masse følgerar så man får den bekreftelsen. Så det e så dumt at det e så lett å få den bekreftelsen. Eg vil egentlig sei at stemningen e litt falsk fordi at ofta så kommentere man på bilder fordi man vil ha ein kommentar sjøl. Eg blir litt lei meg nesten fordi eg har ikke lyst å

kritisera sosiale medier så veldig mye for eg bruke det jo sjøl, men når ein legge ut sånn åh du e så fin og så flott og får masse kommentarer med masse flamme emojiar og sånn. Det e litt tullete syns eg at man ska få bekræftelse gjennom sånne type kommentarar som bare e gi og ta fordi man har lyst på det sjøl.

Her sier flere av informantene at tilbakemeldinger kan være slitsomt å forholde seg til. Hvis de legger ut noe så bruker de mye tankevirksomhet på å vente på hvilke kommentarer og tilbakemeldinger de får. Hvis tilbakemeldingene på det de har lagt ut ikke er så positive, vil dette også medføre at de bruker mye tid på å tenke rundt dette.

Som Anne sier så kan det bli et press på å få mest mulig bekræftelse, og det er dette som kanskje er det verste presset ved sosiale medier. Dette handler også om tilhørighet og å føle seg akseptert og anerkjent i et større sosialt fellesskap. Får man ikke den bekræftelsen man ønsker, kan det gå ut over selvtilliten på en negativ måte. Anne sier at de er en skjør generasjon når det gjelder bekræftelse, noe som tyder på at de vurderer seg selv mye ut fra den bekræftelsen de får på sosiale medier. Får man ikke den anerkjennelsen man ønsker å få, kan dette også gå ut over følelsen av å høre til. Man kan derfor anta at noe av grunnen til at man er på sosiale medier er at bekræftelse er helt nødvendig (Honneth 1992, s.76). Anne peker på at den bekræftelsen man gir andre også kan være egoistisk, noe som kan tyde på at det finnes en slags avhengighet av å få bekræftelse. Man gir andre positiv bekræftelse fordi man ønsker det selv.

7.7 «Gud elske alle uansett likes»: Hverdagsteologi

Informantene har alle en kristen tilhørighet og hører forkynnelse fra ulike steder. Både fra Den norske kirke, frikirker, ungdomsklubber og leirer. Det er ulikt hvor ofte de hører forkynnelse, en del hører minst en gang i uken mens for andre er det ganske sjelden.

Anne beskriver forkynnelsen som: Det e betryggande ord føle eg. Det e nesten litt som meditasjon å snakka om Bibelen. Eg føle ikke det e veldig mye snakk om nåde. Kanskje det hadde gjort at flerre ungdommar hadde komnt te kjerka hvis det hadde blitt snakt mær om. Eg snakke ofta med foreldrene mine hemma om det, og då e min oppfattelse at Gud elske alle uansett likes. Men det hørre eg faktisk mær hemma. Det e vanskeligare å tro på enn sei fordi at ka har man egentlig hvis man ikke har følgerar og likes? For hvis man ikke har følgerar, så har man færre venner, og hvis man har mindre venner så føle man seg mær ensom, og då føle man seg mær mislykka.

Anne beskriver det som trygt å snakke om Bibelen, noe som kan bety at hun har gode og trygge erfaringer rundt tro. Hun beskriver det også som følelsesmessige erfaringer, noe som kan knyttes til Christies forståelse av hverdagsteologien (Christie, 2013). Hun knytter nåde opp til sosiale medier og forstår det som at Gud elsker alle uansett likes. Dette er den oppfattelsen hun har fått av hva nåde er i samtaler hjemme. Hun sier likevel at det kan være vanskelig å tro på når hun på sosiale medier opplever at det er lett å føle seg mislykket. Hverdagsteologien (Henriksen, 2016; Astley 2002) har et slikt erfaringsperspektiv og det er derfor interessant å se at det Anne hører og også tror, ikke stemmer overens med det hun erfarer. På spørsmålet om det hjelper å tenke at man uansett er elsket svarer hun «Det kan vær ein trøst, men hvis eg plutselig tenke noe negativt om meg sjøl så e det ikkje så lett å tenka det. Det e ikkje sånn at det poppe opp i håve liksom». Dette viser også at erfaringsperspektivet er annerledes enn det kognitive, der det er det erfaringsmessige man forholder seg til i hverdagen.

Hun sier videre: Det hadde sikkert vært veldig oppbyggende for mången og en god påminnelse. Eg vett ikkje koss det e med konfirmasjonsundervisning nå, men det hadde sikkert ikke skada å snakka mær om det på undervisningar for det angår jo ungdom veldig mye. Det e jo når man e i en fase mellom barn og voksen så e det veldig lett å mista heile motivasjonen og selvbilde. For de fleste så har eg oppfatta at man miste sjøltillitten og så må man bygga den opp på ny igjen og sånn e det heile ungdommen.

Hege beskriver forkynnelsen som: Det e det vanliga du har hørt veldig mange gånger, men det kan jo vær greit å hørre det o fordi då får du liksom informasjon og så glømme du det ikkje ut. For hvis du ikkje går i kjerka så dette det liksom vekk.

Både Anne og Hege snakker om at det kan være viktig å høre forkynnelse om nåde. De beskriver at de trenger å høre det for ikke å glemme det ut. Kanskje det betyr at de ikke erfarer det i hverdagen og derfor trenger å høre det. Anne knytter også nåden opp til selvbilde og selvtillit, at denne forkynnelsen er viktig for å styrke dette hos unge mennesker. Honneth (1992) hevder at anerkjennelse fra andre bidrar til en positiv innstilling til seg selv, og ser man dette i et nådeperspektiv blir nåden Guds anerkjennelse av menneskene. Dette kan forklare hvorfor Anne mener det er så viktig for unge mennesker å høre slik forkynnelse. Selv om de har hørt det bli sagt og tror på forkynnelsen om nåde er det ikke dette de er mest opptatt av i hverdagen. I forhold til hverdagsteologien er dette et interessant perspektiv da det er mulig de har med seg flere religiøse erfaringer inn i hverdagslivet enn de selv er klar over. Når de reflekterer rundt de negative sidene ved sosiale medier kan dette være på bakgrunn av

et religiøst handlings- og erfaringsperspektiv som viser hvordan mennesker håndterer hverdagslivet utfordringer (Henriksen 2016).

Det er kanskje som Anne sier at det kan være lett å si at alle er elsket av Gud uansett likes, men vanskeligere å tro på at det faktisk er sant når de møter virkeligheten som den er. De har en oppfattelse av at Gud ikke alltid eksisterer i det livet de lever med venner og på sosiale medier. Gud blir en man forholder seg til når man går i kirken og derfor kan det være vanskelig å ta med seg det man hører i sin hverdag. Det er et problem for flere av informantene at det er vanskelig å overføre forkynnelsen de hører til sin hverdag. Selv om det de hører er bra, klarer de likevel ikke å ta det til seg på en måte som gjør at det betyr noe for dem i hverdagen.

Anne sier også at ungdommer jobber mye med å bygge opp selvtilliten sin, at det kan være lett å føle seg mislykket og mindre verdifull med tanke på de utfordringene sosiale medier kan gi dem. Dette kan være en grunn til at hun synes at Guds nåde er et viktig budskap å forkynne.

Anne sier: Det e bare lekebilde så folk legge ut, så det kan jo lett ødelegga heila gudsbilde hvis man først blir utsatt for så masse at man tenke ja men eg e jo ikke bra nok og om man då te slutt tenke, ja men detta va jo ikkje noe fint så e det virkelig sånn. Hadde verden virkelig vært så grusom hvis Gud hadde fantes? Fordi at alle de gångene eg har følt på tvil, det har med sosiale medier å gjørr fordi at man blir utsatt for så mange ting som man ikke sjøl har, at det blir så vanskelig å se det positiva. Det blir som en bekreftelse på at det som Gud seie ikkje e sant.

Når man møter alt det positive som legges ut er det lett å føle at man ikke er bra nok. Dette er antakelig også noe av grunnen til at det er vanskeligere å tro på en Gud som elsker oss uansett. Sosiale medier gjør at man hele tiden blir bevisst på hva man ikke har, og man ser alt man går glipp av. Dette kan være med på å forsterke følelsen av å mislykkes og å lengte etter en annen versjon av seg selv og det livet man lever.

På spørsmål om du har lett for å tro på at du er bra, svarer Berit

Ja, egentlig for du får jo alltid hørra at du e god nok som du e. Du e jo skapt for ein grunn og du har nåke godt å gjørra her på jordå og då e det lettare å akseptera at eg e god nok sånn som eg e. Det påvirke sjøltilliten din på ein positiv måte.

Her beskriver Berit at det kan være positivt for selvtilliten å vite at man er god nok som man er og at det er en grunn til at man er skapt. For henne har det vært betydningsfullt å høre dette.

Når informantene skal beskrive hvordan de forstår ordet nåde svarer de slik:

Dina sier: Nåde er jo når du blir tilgitt. At du trenger ikke gjøre noe for å få nåde annet enn å tro. Det er fint. Det gjør at jeg tenker at jeg ikke trenger å være verdens beste for å ha et fint liv og jeg trenger ikke alltid å få toppkarakterer fordi det blir jo bra til slutt uansett. Jeg klarer å leve med at alt ikke trenger å være perfekt. Jeg er jo veldig perfeksjonist da.

Elna sier: Du får høre at du er elsket uansett hva og du kan alltid komme uansett hvordan du har hatt det og at han vil tilgi deg. Han alltid vil ta imot deg. Det er veldig viktig for dagens ungdom å høre, fordi det er veldig fokus på utseende og sånne ting.

Gro sier: Ja eg føle nåde e et vanlig tema. Spesielt i sanger e det et vanlig tema. Det e ikkje så mange sanger som fortelle det samme som i forkynnelse der det e dette bør du gjørr og dette burde du ikkje og detta e min historie. I sanger e det mær sånn du e elska, du e elska, du e elska. Hvis du ikkje tror på Gud og tror at du e elska så har jo det alt å sei at du føle deg elska. Du vil jo vær elska, og alle me som e kristne me vett det jo, men det kan vær vanskelig å komma på det og vanskelig å tro på det.

Hege sier: Ja det e veldig fokus på nåde på Liv-kurs for då snakke me om at når du ber om tilgivelse så får du det uansett ka du har gjort så tilgir han deg. Så lenge du tilgir deg sjøl og tror eg, så går det fint. Og hvis du gjørr feil så lere du av feilene dine. Du trenge ikkje å vær redd for å gjørr feil, for til og med de beste feile.

Oppsummert forstår informantene at nåde er tilgivelse og at du er elsket av Gud, og det virker som om det er betydningsfullt for dem å både høre det og tro på at det er sant. De beskriver også Guds nåde som lett tilgjengelig, at det eneste som kreves er å ta imot og tro på det.

Når de svarer på dette virker det som om de ønsker å si det som er teologisk riktig, og mindre om hva det betyr i deres liv. Dette kan vi se i lys av hverdagsteologiens kategoriseringer som setter opp det kognitive i forhold til det følelsesmessige forholdssettet (Henriksen 2016). Informantene forklarer hvordan de med tanken tror på Guds ord samtidig som det erfaringsmessig er vanskelig å forholde seg til. Dina knytter nåden opp til et trosperspektiv når hun sier at alt du trenger å gjøre er å tro, samtidig som hun trekker det inn i et erfaringsperspektiv i forhold til sitt hverdagsliv når hun sier at nåden betyr at hun ikke trenger å være perfekt. Hun sier likevel at hun er perfeksjonist, noe som viser at også hun synes det er vanskelig å ta med Guds ord inn i hverdagen. Gro og Anne skiller også nåde mellom et kognitivt og følelsesmessig perspektiv. Gro sier at som kristen så vet du at du alltid er elsket, samtidig som det er vanskelig å både tro på det og å komme på det i hverdagen.

Informantene har en kognitiv formening om hva nåde er, og synes det er et viktig budskap som de ønsker å forholde seg til, men innrømmer at dette er erfaringsmessig vanskelig. Det kan være lett å si at Gud elsker deg uansett, men vanskeligere å leve etter og komme på i hverdagen. Dette kan bety at det er viktig å få denne påminnelsen jevnlig. Ikke bare at det blir sagt, men også at man kan vise det gjennom å jobbe med inkluderende fellesskap slik at nåden også vil erfares følelsesmessig.

7.8 Oppsummering

Informantene opplever et dilemma mellom at de bruker mye tid på sosiale medier, samtidig som de ønsker å bruke mindre tid. Det betyr at det må finnes sterke grunner for at de likevel bruker så mye tid på sosiale medier. Jeg finner en del generelle trekk fra analysen som jeg kategoriserer i punkter for å bruke videre i drøftingen.

I analysen finner jeg to grunner til at de bruker mye tid på sosiale medier som de uttrykker som positivt:

- Å kommunisere med venner, de synes det sosiale er viktig.
- Det er et sted hvor de kan gi uttrykk for hvem de er, et sted å utvikle sin identitet.

Jeg finner også to grunner som kan forklare hvorfor de bruker mye tid, men disse grunnene beskrives som negative:

- De liker å legge ut positive ting fra eget liv, og er interessert i å følge med på hva andre legger ut. Samtidig gir dette negative opplevelser av at mennesker framstiller livene sine på en overdrevent positiv måte på sosiale medier, noe som fører til negativ sosial sammenligning. De uttrykker at dette gir en følelse av at livene de lever ikke er bra nok.
- De synes det er viktig å få bekreftelse på det de legger ut, noe som fører til et bekreftelsespress.

Informantene svarer på hvordan de forstår nåde og hvordan de forholder seg til det i hverdagen.

- De forstår forkynnelsen om nåde som Guds tilgivelse og at de er elsket av Gud, og mener det er et spesielt viktig budskap for unge mennesker.

- Likevel synes de det erfaringsmessig er vanskelig å ta til seg, mye på grunn av det de møter på sosiale medier.
- Noen mener det er for lite forkynnelse om nåde, mens andre synes de hører mye om det.

8 Drøfting

8.1 Innledning

I drøftingsdelen vil jeg svare på spørsmålene i problemstillingen. For å gjøre dette vil jeg ta utgangspunkt i funnene fra analysen.

Hvordan opplever unge jenter forholdet mellom egen bruk av sosiale medier og sin forståelse av kristen forkynnelse om nåde, og hvilken betydning har dette for diakonal praksis med fokus på inkluderende fellesskap?

Jeg vil diskutere punktene fra analysen i lys av teoriene jeg har presentert og ha fokus på hvilken betydning dette har for diakonal praksis med fokus på inkluderende fellesskap. For å finne ut av hvordan informantene opplever forholdet mellom egen bruk av sosiale medier og forståelsen av kristen forkynnelse av nåde, vil jeg dele det opp og først fokusere på hvordan de opplever egen bruk av sosiale medier, for så å se på hvordan de forstår forkynnelsen om nåde. Deretter vil jeg se på hvordan de opplever forholdet mellom disse og knytte det opp til diakonal praksis med fokus på inkluderende fellesskap.

8.2 Opplevelse av kommunikasjon, identitet og sosial sammenligning

Jeg begynner med å diskutere hvordan unge jenter opplever egen bruk av sosiale medier. Resultat fra analysen viser at det handler om kommunikasjon med venner, muligheten for å uttrykke identitet og hvordan man framstiller seg selv og ser på andre.

8.2.1 Kommunikasjon med venner

Analysen viser at informantene uttrykker det sosiale, at de kan kommunisere med venner, som en viktig grunn til at de bruker sosiale medier. Dette korresponderer med resultat fra aktuell forskning på sosiale medier som viser det samme (Birkjær og Kaats, 2019; Medietilsynet, 2019). Som Aalen påpeker (Aalen, 2015, s.36), skal man forstå sosiale medier, må man se på hvordan mennesker oppfører seg. Informantene beskriver at det handler om kommunikasjon med venner, der denne kommunikasjonen kan foregå kun på nett, eller den kan brukes til å organisere fysiske møter. Sosiale medier er bygget opp for kommunikasjon med hverandre, ta vare på vennskap og til å skaffe seg nye (Aalen 2015; Medietilsynet, 2019),

noe også informantene bekrefter. Ifølge informantene er sosiale medier med på å dekke noe av deres sosiale behov. Samtidig viser Elna en annen side ved dette når hun mener hun ikke trenger sosiale medier for å kommunisere med vennene sine, fordi hun likevel treffer dem på skole og fritidsaktiviteter, og derfor bruker hun heller ikke så mye tid på sosiale medier.

8.2.3 De andres blikk

Identitet og sosial sammenligning er også med på å beskrive informantenes opplevelse av egen bruk av sosiale medier. De beskriver at de ønsker å vise noe om hvem de er, og at de bruker sosiale medier til dette. De ønsker å dele hva de liker å gjøre og er opptatt av, og ikke så mye hvordan de ser ut. Som individfokuseret medium er sosiale medier derfor en fin arena som gir mulighet for refleksjon rundt hvem man er.

Refleksjon rundt hvem man er og hvordan man blir oppfattet av andre, er det interessant å se i lys av Honneth, som skiller på «meg» og «jeg» (Honneth 2008, s.76). Det kan være med på å forklare hvorfor ungdom bruker sosiale medier til å vise hvem de er, og hvordan de kan bruke dette til å forme sin identitet. Mennesker forsøker å se seg selv med andres blikk, og ved å legge ut noe om seg selv på sosiale medier vil det bli synlig også for en selv, da man får et utenfra blikk på seg selv som er det samme som alle andre ser. Dette gir også mulighet til en gjennomtenkt framstilling av seg selv slik at den blir mest mulig som man ønsker. I denne teorien kan derimot et «jeg» aldri fullt ut oppdage seg selv fordi det øyeblikkelige og spontane i mennesket ikke kan fanges av en selv. Selvet er også helt avhengig av andre mennesker for å utvikle seg. Dette kan være en del av forklaringen på hvorfor det er så tiltrekkende å dele på sosiale medier. Man møter seg selv gjennom andres blikk, får kommentarer og reaksjoner som igjen er med på å gi en forståelse av hva som er sosialt akseptert og hvordan man kan innrette seg i det sosiale fellesskapet (Honneth 2008). Dette korresponderer også med Goffman sin studie som viser hvordan mennesker tilpasser sin oppførsel i forhold til hvordan man blir møtt av andre, fordi vi ønsker å bli likt av andre mennesker og oppfører oss slik vi ønsker at andre skal oppfatte oss (Aalen 2015). Anne bekrefter dette når hun sier: «Eg har jo lyst at folk ska ha et bilde av meg der eg virke imøtekommande». Hun viser at det hun legger ut er gjennomtenkt i forhold til hvordan det mottas av andre, og at hun er bevisst på hvordan hun fremstiller seg.

Flere av informantene sier derimot at de ikke bryr seg så mye om verken å legge ut noe fra sitt eget liv, eller hvor mye bekræftelse de får på det de legger ut. Verken Hege eller Elna liker den oppmerksomheten det gir, og Gro sier det blir som å stå på en scene som hun ikke ønsker å stå på. Dette viser at sosiale medier er en arena ikke alle ønsker å bruke for å vise seg fram, fordi de ikke ønsker andres blikk på seg selv. Kanskje fordi de mister kontrollen over hvem de blir betraktet av, som er annerledes i fysiske fellesskap der man kan se hverandre. Det virker også som om de forsøker å ta avstand fra å bli så påvirket av at de hele tiden må framstå som vellykket på sosiale medier.

8.2.4 Glansbildeframstilling

De fleste av informantene påpeker at det er mest positive opplevelser de ønsker å dele med hverandre. Dette korresponderer også med annen forskning på sosiale medier (Birkjær, M. og Kaats M., 2019). Undersøkelser bekrefter at sosiale medier blir mer brukt til å se på andre enn til å legge ut noe om seg selv (Aalen 2015). Derfor er det interessant å se på hva det gjør med ens selvbilde når man ser så mye på andres liv som for det meste framstilles overdrevent positivt. På den ene siden vil de vise hvem de er, og legger ut positive opplevelser fra livet, mens på den andre siden er det fare for at de blir misfornøyd med eget liv når de ser hvor fine liv andre lever. Dette beskriver informantene Anne når hun sier at hun synes sosiale medier er usunt og at det blir lett å miste seg selv.

Den negative effekten sosial sammenligning har, er noe psykolog Madsen tar opp i sin samfunnsanalyse der han hevder at ungdommer som allerede sliter med dårlig selvfølelse, får den forsterket i møte med sosiale medier (Madsen 2018). Han forklarer dette med at fokuset på prestasjoner blir så høyt at det er lett å få følelsen av å mislykkes om man ikke presterer slik man tror det forventes av en. Mislykkes man, er det for at ansvaret blir liggende på en selv, noe som går utover både eget selvbilde og selvtillit. Som informantene Gro sier så er sosiale medier litt som å stå på en scene fordi man betraktes av et stort antall mennesker, og på denne scenen er det om å gjøre å framstå så bra som mulig. Det er like mange scener som det er øyne som ser, og på hver av disse scenene står det noen man sammenligner seg med bevisst eller ubevisst. Hvis det stemmer som Madsen skriver at i prestasjonssamfunnet er man opptatt av ytre prestasjoner (Madsen 2018, s. 215), legger dette et stort press på ungdommer når de observerer hverandre på sosiale medier.

Flere av informantene er reflekterte rundt dette når de forklarer at de forsøker å distansere seg i forhold til egen bruk for ikke å bli påvirket. Selv om de er bevisste på at det som legges ut er overdrevent positivt, og derfor ikke stemmer overens med virkeligheten, innrømmer de at det likevel er lett å bli påvirket. Som når Anne sier at hun er fornøyd med sitt eget liv, helt til hun går inn på sosiale medier og da får en følelse av at hun egentlig burde leve livet sitt på en annen måte.

Når informantene beskriver at de ofte blir møtt av at andres liv er mer eller mindre perfekt, er det lett at dette blir et mål også for eget liv. Det kan gi en følelse av at det perfekte er normalen, noe som kan føre til at man mister perspektiv over livets nyanser. Kontrastene fra det man ser av andres liv blir store i forhold til eget liv, fordi egne erfaringer viser at et normalt menneskeliv består av både gode og dårlige dager. Henriksen beskriver at bevissthet rundt at også smerte og sårbarhet er en del av det naturlige livet hjelper oss til modenhet og utvikling av vår identitet (Henriksen 2003, s.297).

Jeg mener dette viser at det finnes en diakonal utfordring i å snakke om hva det vil si å være menneske, være åpne om det som er vanskelig i livet og at det er normalt å ikke alltid lykkes. Berit sier at hun liker best de som deler både det som er bra og det som er dårlig, nettopp fordi man blir påvirket av det man ser om hvordan andre har det. Hun ønsker å se en ærlighet om livet, og dette er kanskje noe det er lite av på sosiale medier og som derfor må finnes andre steder. En del av informantene sier at de påvirkes negativt av sosial sammenligning på sosiale medier, da de får følelsen av å leve et liv som ikke er bra nok. Samtidig har jeg vist til forskning som viser at selv om det er en økning i helseplager hos unge mennesker, ser man ikke en tydelig sammenheng mellom dette og sosiale medier (Eriksen, 2018; Velferdsforskningsinstituttet NOVA, 2019; Stranden, 2019).

8.3 Hverdagsteologi

Her vil jeg se på hvordan informantene forstår forkynnelsen av nåde, sett i lys av hverdagsteologien, og drøfte hvilken betydning dette kan få for diakonal praksis og inkluderende fellesskap.

8.3.1 Nåde som tilgivelse og elsket av Gud

Informantene beskriver hvordan de forstår forkynnelsen av nåde som tilgivelse, og at du er elsket av Gud. De sier også at det er et viktig budskap, spesielt for unge mennesker som lever en hverdag med sosiale medier der det er lett å få en følelse av ikke å være god nok. Knyttes informantenes forståelse opp til hvordan Bonhoeffer beskriver nåde, er det ingen av informantene som sier noe om hvilke følger nåden får. En av informantene knytter det opp til trosperspektivet, og forklarer at det eneste du trenger å gjøre er å tro. Bonhoeffer vektlegger følgene av nåden, at når mennesker mottar nåden vil det også få konsekvenser for hvordan man lever sitt liv. Kanskje vektlegging av et handlingsperspektiv ville gjort det lettere for ungdom å erfare nåden? Religion handler altså om mer enn den kognitive trosdimensjonen. Som Anne og Hege sier, tror de på den forkynnelsen de hører om nåde, noe som viser at de forholder seg kognitivt til religion. De synes samtidig det er vanskelig å sette det inn i et erfarings- og handlingsperspektiv.

8.3.2 Handlings- og erfaringsperspektiv

Når informantene skal forklare hva nåde er, så er det erfaringsmessige vanskelig, selv om de kan si noe om hva det betyr og også mene at det er viktig. Da er det interessant når Christie påpeker at for mennesker er den følelsesmessige dimensjonen viktigere enn den kognitive forståelsen. Ifølge Christie er følelsene vi har for Jesus viktigere for oss enn fakta vi har lært om ham (Christie, 2012, s.162). Kanskje er det her det ligger, at de må føle og bli berørt av at det de hører er sant. Sett i forhold til sosiale medier så er det en arena som heller bygger ned slike følelser enn bygger dem opp. Samtidig virker det som om det er slike erfaringer informantene ønsker. Sett i lys av anerkjennelse og nåden, søker mennesker etter anerkjennelse om at de er gode nok som de er. Hadde ungdommer møtt dette på sosiale medier, ville det kanskje vært lettere å erfare Gud i hverdagen?

Både Anne og Gro sier at det kan være vanskelig å tro på det kristne nådebudskapet. De sier at det ikke er så lett å huske på det i møte med hverdagen. Anne synes det kan være vanskelig å oppdage Gud i forhold til det hun møter på sosiale medier, og sier at det ofte er i møte med slike medier hun har følt på tvil fordi hun hele tiden ser det hun ikke har selv. Hun spør seg hva man egentlig har hvis man ikke har følgere og likes, noe som er viktig for mange unge.

Samtidig sier hun at hun skulle ønske at det ble snakket mer om Guds ubetingede kjærlighet til mennesker og at spesielt ungdom har godt av å høre dette.

Ammermans teori om hverdagsteologi aktualiserer betydningen av spiritualitet der personlige historier fra eget liv er en viktig vei til hvordan mennesker forstår hvem Gud er (Ammerman, 2013, s.7). Religiøs spiritualitet er ifølge Ammerman personlige historier og erfaringer om Gud fra eget liv. Jeg mener denne teorien peker på noe av det Anne og Gro sier når de synes det er vanskelig å ta Guds ord med seg i hverdagen, og at det de møter på sosiale medier står i en så stor kontrast i forhold til dette. Hvordan skal de forstå noe om hvem Gud er når de føler det er så stor kontrast mellom forkynnelsen og virkeligheten? Om de ikke ser Gud i hverdagen har de heller ikke noe handlings- eller erfaringsperspektiv knyttet til Gud, altså mangel på religiøs spiritualitet. Knyttet dette opp til sosiale medier, kan mangelen forstås med utgangspunkt i prestasjons- og bekreftelsespresset man møter her. Dette kan være en grunn som gjør at det blir vanskelig å ta til seg nådebudskapet.

Ammerman peker på at ved å dele egne erfaringer av åndelige opplevelser, kan vi vise at vi tror Gud eksisterer. Å dele erfaringer av vår gudsrelasjon kan være med på å knytte Gud til hverdagen slik at Gud ikke oppleves som fjern, en man bare hører om i kirken, men en som er interessert i livene vi lever. Som informantene sier så er det lett å tvile på at Gud virkelig er tilstede når Gud virker så fjern. Dette viser Ammerman med sine studier når hun peker på at religion må settes inn i et handlings- og erfaringsperspektiv og ikke bare i et kognitivt trosperspektiv (Ammerman, 2013, s.7).

På bakgrunn av dette er det interessant når Richard Pratt hevder at Jesus selv beskrives ut fra sitt dagligliv. Han tar utgangspunkt i hvordan Bibelens fortellinger om Jesus bruker Jesu eget hverdagsliv når den beskriver hvordan han levde (Pratt, 2019). For selv å forstå hvem Gud er, må man derfor ta med sine egne erfaringer, bakgrunn og forestillinger. Hverdagsteologien viser at vi ikke kun kan forholde oss til Gud på en kognitiv eller åndelig måte, men vi trenger også å forholde oss til Gud på et hverdagsnivå. Dette korresponderer også godt med det kristne menneskesynet som innebærer at mennesket er en helhet bestående av ånd, sjel og kropp, der disse henger sammen og er like viktige (Henriksen, 2006, s.62). Det diakonale arbeidet med inkluderende fellesskap kan derfor reflektere rundt hvordan man kan legge til rette for et slikt hverdags- og erfaringsperspektiv når det gjelder tro i møte med unge mennesker. Dette spesielt med tanke på at noen av informantene sier det de møter på sosiale medier gjør at det blir vanskelig å tro.

8.4 Anerkjennelse

Her vil jeg drøfte hvordan informantene opplever egen bruk av sosiale medier i forhold til bekreftelse. Behovet for bekreftelse vil jeg se i lys av Honneths teori om anerkjennelse. Anerkjennelse korresponderer med innholdet i nåden og det kristne menneskesynet, og jeg vil derfor også se på hvordan informantene opplever og forstår forholdet mellom sosiale medier og nåde. Dette har også noe å si for hvordan diakonalt arbeid jobber med inkluderende fellesskap, noe jeg tar med i denne drøftingsdelen.

Det kristne menneskesynet har fokus på hvordan Jesus møter mennesker og hvordan han anerkjenner at alle mennesker har like stor verdi (Henriksen, 2006, s.61). Honneth definerer gjensidig anerkjennelse som helt grunnleggende i menneskers liv (Honneth, 2008, s. 87). Korslien beskriver anerkjennelse i forhold til diakonien om hvordan man blir et subjekt bare i kraft av å anerkjenne og bli anerkjent av et annet subjekt (Korslien, 2009, s.89).

8.4.1 Bekreftelse gir selvtillit

Informanten Anne beskriver at hun bruker bekreftelsen hun får på sosiale medier til å bygge opp selvtilliten sin, noe som gjør at hun kan føle seg avhengig av det. Både Elna, Gro og Hilde sier at de i utgangspunktet ikke bryr seg så mye om de får mange tilbakemeldinger eller ikke, men hvis de legger ut noe så blir de likevel opptatt av det. De venter og tenker på hvordan det vil bli mottatt og lurer på hva som var galt hvis de får lite tilbakemelding. Honneths teori om anerkjennelse kan brukes for å forstå hvorfor denne bekreftelsen er så viktig for informantene, og at den betyr noe for hvordan de vurderer seg selv. Dette kan forklare at det ikke er sosiale medier i seg selv som er det viktige for dem, noe de fleste av informantene også sier. Flere sier at det i utgangspunktet ikke er problematisk å logge seg av, men fordi sosiale medier blant annet møter grunnleggende behov som tilhørighet til et fellesskap og gjensidig anerkjennelse, uttrykker informantene at det er vanskelig å melde seg helt ut av dette fellesskapet. Mennesker har behov for å bli sett av andre, og på sosiale medier får man et fellesskap der man kan vise at man ser hverandre.

Som vist så er det ikke bare positivt å bruke sosiale medier som en arena for å bygge opp selvtilliten. Får man ikke den anerkjennelsen man forventer, kan det bli ødeleggende for ens selvbilde (Honneth, 2008, s.87), noe som blir ekstra synlig på sosiale medier fordi alle andre kan se det.

Mennesker er avhengige av hverandre og trenger å leve i fellesskap med hverandre. Sosiale medier er et sted man bekrefter hverandre og ser hverandre, og kan gi en følelse av at man er verdsatt. Når Honneth viser at gjensidig anerkjennelse er viktig for ens identitetsutvikling (Honneth, 2008, s.76), vil det være ekstra betydningsfullt i ungdomsårene som er en periode i livet der utviklingen av identitet tar stor plass. Gjennom å anerkjenne hverandre blir mennesker bevisst sin verdi, som betyr noe for hvordan man ser på seg selv som et verdifullt menneske, og hvordan man kan bidra med noe positivt i et fellesskap. Mennesker trenger fellesskap fordi møter og relasjoner med andre mennesker hjelper oss å utvikles som mennesker.

8.4.2 Anerkjennelse som kjærlighet – vennskap

Honneth kategoriserer anerkjennelse i tre ulike former, kjærlighet, rettighet og solidaritet. Jeg vil se på om disse kategoriene kan knyttes opp til hvordan informantene opplever anerkjennelse i tilknytning til sosiale medier.

Det første nivået av anerkjennelse er kjærlighet, som viser at mennesker er behovsvesen som trenger kjærlighet. Dette kan betraktes i forbindelse med vennsapsrelasjoner og handler om emosjonelle bindinger til andre personer. Informantene gir uttrykk for at det å holde kontakten med venner er en viktig grunn for at de bruker sosiale medier. Vennsapsrelasjoner er betydningsfulle, og mennesker har behov for å være del av et fellesskap. Gjennom anerkjennelse viser vi at vi ser hverandre, noe som bekrefter oss som mennesker. Å anerkjenne hverandre kan sees på som en kjærlighetshandling.

8.4.3 Anerkjennelse som rettighet – tilhørighet

Det andre nivået er anerkjennelse som rettighet. Honneth mente nok dette mer i retning konkret rettslig rammeverk, og å være rettslig anerkjent er ikke det samme som å bli sosialt akseptert og å føle tilhørighet. Jeg vil likevel bruke denne kategorien til å diskutere det i forhold til å være sosialt akseptert fordi det har med myndiggjøring og forpliktelser å gjøre, og kanskje det kan knyttes opp til hvordan man streber med å passe inn i fellesskapet på sosiale medier. Honneth beskriver at vi erkjenner hvordan vi har normative forpliktelser overfor hverandre, og for å føle seg som en del av fellesskapet har vi også samme rettigheter.

Gjennom denne formen for anerkjennelse lærer vi hva som er sosialt akseptert, slik at vi lettere kan innrette oss i et fellesskap der alle følger samme sosiale regler og også har samme rettigheter. Honneth (2008, s.128) mener at man gjennom gjensidig anerkjennelse forstår hvilke forpliktelser man har overfor hverandre. Når man bruker sosiale medier til å uttrykke noe om hvem man er, sier informantene at de forventer tilbakemeldinger fra andre. Det kan være bakgrunn i et behov for å teste ut om man er akseptert, og om man er innenfor de rammene dette fellesskapet har satt. Dina beskriver usikkerhet om hun får mindre tilbakemeldinger på et bilde hun har lagt ut og lurte på hva andre mente var galt med det. Man kan bli redd for å ikke forholde seg til det som er normativt akseptert. Elna bruker også mye tid på å tenke på hvilke reaksjoner hun får om hun har lagt ut noe, og dette har kanskje med den rettslige anerkjennelsen å gjøre, et ønske om å passe inn og vise at man har forstått hva som er sosialt akseptert i dette sosiale fellesskapet.

8.4.4 Anerkjennelse som solidaritet – bekreftelsespress

Det tredje nivået for anerkjennelse er solidaritet. Denne kategorien beskriver Honneth i forhold til samhold mellom personer eller grupper av personer der alle får delta med sine evner, og utfylle hverandre innenfor gruppen man er en del av i et samfunnsperspektiv (Honneth 2008, s.134f). I denne sammenhengen kan man se på ungdom som en slik gruppe. Honneth hevder at det handler om å se hverandre i lys av samme verdier, at man verdsetter hverandre og andres prestasjoner som verdifulle. Når Anne sier at dagens ungdommer er en skjør generasjon når det gjelder bekreftelse, kan det være interessant å se det i lys av denne formen for anerkjennelse. Om man trenger anerkjennelse for den man er og sine prestasjoner for å føle seg verdifull, er man ekstra utsatt på sosiale medier. Fordi dette mediet er basert på at man skal gi tilbakemeldinger til hverandre, er dette også noe som forventes. Anne sier at hvis hun ikke får den bekreftelsen hun forventer, så gjør det henne usikker, noe som påvirker selvtilliten. Det betyr noe hva andre tenker om oss fordi vi vurderer oss selv gjennom andre. Dette underbygger også Madsens (Madsen, 2018) fokus på at egne prestasjoner blir styrende for hvor verdifull man er. Her understrekes det hvordan andre oppfatter og anerkjenner ens prestasjoner. Da betyr det noe hvilke prestasjoner man anerkjenner som betydningsfulle, og som Honneth beskriver så handler det om verdier. Derfor er det betydningsfullt hvilke verdier som legges til grunn i et fellesskap.

På sosiale medier oppleves et press som Anne kaller et bekræftelsespress. Dette kan bety at de verdiene som er lagt til grunn på slike medier bygger på prestasjonssamfunnets verdier som fører til et bekræftelsespress, noe som kan gi en avhengighet av å få bekræftelse. Man kan derfor spørre seg om måten sosiale medier er bygget opp på utnytter menneskers behov for anerkjennelse.

8.5 Bekræftelse og nåde

Her vil jeg drøfte hvordan informantene opplever et prestasjonspress på sosiale medier, og hvordan dette kan settes i sammenheng med hvordan de forstår nåden i tilknytning til det kristne menneskesynet.

8.5.1 Ytre prestasjoner eller ubetinget verdi?

Madsen knytter det sekulariserte samfunnets fokus på ytre prestasjoner opp til fraværet av gudstro og eksistensielle spørsmål. Når eksistensielle spørsmål ikke er viktige lenger, blir alt avhengig av prestasjoner (Madsen, 2018, s.215). På bakgrunn av det Madsen hevder, mener jeg kirken og det kristne menneskesynet kan være en nødvendig motpol i samfunnet for å oppnå en balanse der fokus på prestasjoner ikke trenger å få så stor plass. Det kristne menneskesynet har et motsatt budskap i forhold til prestasjonssamfunnet, der menneskets verdi er helt uavhengig prestasjoner og handlinger. Det kristne menneskesynet framholder menneskets verdi som ubetinget og konstant fordi det er skapt i Guds bilde (Henriksen, 2003, s.290). Å ha et livssyn kan hjelpe oss til refleksjon rundt egen identitet fordi det gjør at man blir opptatt av spørsmål utenfor oss selv, om hva som er meningen med livet og hvorfor man lever.

Henriksen (Henriksen 2006) forklarer hvordan det sekulariserte samfunnet framholder et ideal om at mennesket skal være fritt og ubunden, der mennesket selv har ansvar for eget liv og handlinger. Dette innebærer en oppfatning av at troen på Gud gjør at man mister denne friheten. Faren med dette, ifølge Henriksen, er når man blir egoistisk og selvsentrert. Dette kan forklare hvordan prestasjonssamfunnet blir et resultat av denne måten å tenke på, når ytre handlinger måler menneskets verdi.

Informantene beskriver ulike former for press på hvordan de opplever at de bør framstille seg selv på sosiale medier. Gro beskriver at hun føler et press på å legge ut bilder av hva hun gjør, spesielt i helgene, slik at andre kan se at hun lever et spennende liv. Hun sier det er viktig å vise fram at man er vellykket, noe som blir ekstra sårbart om det sees i sammenheng med hvordan man i prestasjonssamfunnet selv er ansvarlig for eget liv og egen lykke. For Gro handler denne formen for prestasjonspress om hvilke og hvor mange venner man har, og om man som Gro sier, lever et kult liv eller ikke. Dette er et eksempel på hvordan prestasjonssamfunnet fokuserer på ytre, selvsentrerte handlinger, der framstillingen av seg selv i forhold til hvordan andre oppfatter en står i fokus. Sees dette i forhold til det kristne menneskesynet, er det hvordan man retter sine handlingen mot andre som står i fokus. Henriksen beskriver hvordan mennesker står i et spenningsforhold mellom å være selvsentrert, og samtidig utadrettet i kjærlighet og omsorg mot andre mennesker (Henriksen 2006, s.62). Her er fortellingene om Jesus sentrale, og betyr noe for hvordan man forholder seg til nåden. Slik Bonhoeffer beskriver nåden, vil måten Jesus levde på være retningsgivende. Mange av fortellingene om Jesus handler om hvordan han forholder seg til andre mennesker og kan forstås som forbilledlige for hvordan mennesker forholder seg til hverandre (Henriksen 2006, s.62).

Mister man refleksjonen rundt eksistensielle spørsmål, noe Madsen (Madsen 2018) mener man gjør med prestasjonssamfunnets idealer, kan dette utfra argumentene som vist her, få konsekvenser for hvordan mennesker møter hverandre. Ensidig fokus på egne prestasjoner kan gjøre at man knytter egen verdi til prestasjoner, at man er verdifull i kraft av hva som presteres. Dette kan påvirke synet man har på andre mennesker, fordi man måler hverandres verdi ut fra hver enkelt sine prestasjoner.

Anne sier i intervjuet at sosiale medier gjør at hun får følelsen av å miste verdi og selvtillit. Hun sier derimot at de vennene hun har som er minst på sosiale medier og ikke har behov for å vise seg fram for andre, ofte er de kjekkeste og snilleste. Dette viser at selv om sosiale medier gir henne følelsen av å være mindre verdifull, er ikke dette nødvendigvis styrende for hvordan hun vurderer andre.

8.6 Fellesskap

I dette kapittelet vil jeg diskutere fysiske fellesskap i forhold til nettbaserte fellesskap og hvordan dette kan forstås i forhold til diakonal praksis med fokus på inkluderende fellesskap.

8.6.1 Fysiske fellesskap eller nettbaserte fellesskap

Det er forskjell på fysiske fellesskap og fellesskap på nett, og forskning fra Nordisk ministerråd (Birkjær og Kaats, 2019) bekrefter at de som bruker sosiale medier til å kommunisere med hverandre også er fysisk mer sammen med venner. De deler inn bruken av sosiale medier i to ulike bruksområder, aktiv og passiv. De som har en aktiv bruk kommuniserer aktivt med andre og er oftere sammen med venner også fysisk, noe som viser en positiv effekt, mens passiv bruk der man bruker tiden på å se hva andre legger ut, gir negativ effekt (Birkjær og Kaats, 2019). Dette er delvis et mønster jeg også finner hos informantene. Det å bruke sosiale medier til å kommunisere med andre trekkes fram som positivt, mens det å se på hva andre legger ut kan føre til negativ sammenligning. Informantene mener derimot at det ikke er all kommunikasjon som er positiv når det fører til ulike grader av press.

Jeg vil videre se på effektene kommunikasjonen på sosiale medier gir, sett i lys av Turkles argumentasjon, noe som kan ha betydning for diakoniens arbeid med inkluderende fellesskap. Hennes argumentasjon går ut på hvor viktig det er for mennesker å møtes fysisk. Hun viser dermed også hvor grunnleggende det sosiale er, men med vekt på fysiske møter, som man mister gjennom digitale fellesskap (Turkle 2015). Hun hevder at fordi mennesker kommuniserer med hele kroppen, blir den bare fullverdig om man kan se hverandre.

Dette er interessant i forhold til nedstengningen av landet i mars/ april 2020 grunnet smittespredningen av Covid-19. Da ble digitale hjelpemidler viktige i forhold til kommunikasjon. Kirken ble utfordret til digitalt fellesskapsarbeid på flere områder, blant annet samtaler og gudstjenestefellesskap. Via kommunikasjon med bilder kan man se hverandre, og kommunikasjonen blir mer fullverdig enn med tekst. Slik kommunikasjon er på mange måter positiv fordi den når flere uten å kreve fysisk oppmøte. Det kan også fungere godt til formidling og til en viss grad til relasjonsbygging. Samtidig argumenterer Turkle for at denne formen for kommunikasjon aldri fullt ut vil kunne erstatte fysiske fellesskap. Hun mener mennesker trenger levende kontakt for å få følelsen av å finnes på ordentlig og for å

lære empati, noe man ikke fullt ut oppnår via en skjerm. Det er også visse deler av sansesapparatet som begrenses om man ikke fysisk er sammen, og en del av kommunikasjonen vil dermed ikke nå fram (Turkle 2015). Skjermen blir derfor en vegg som aldri kan gi det samme som fysiske fellesskap er, samtidig som den kan være en åpning inn til slike fellesskap.

8.6.2 Inkluderende eller åpne fellesskap

Dietrich diskuterer hvorvidt inkluderende fellesskap er et godt ord i diakonalt arbeid. Hun argumenterer for at åpent fellesskap er et bedre ord for den diakonale intensjonen om et fellesskap for alle mennesker (Dietrich 2011). Denne diskusjonen er interessant i arbeidet med digitale fellesskap. Dette er et annerledes fellesskap som kan være et fullverdig fellesskap i seg selv, men jeg vil på bakgrunn av diskusjonen i forrige avsnittet se på det digitale fellesskapet som en inngangsport til det fysiske fellesskapet.

Informantene beskriver hvordan sosiale medier er viktige for å opprettholde kontakt med venner og for å få nye venner. Samtidig klarer de seg fint uten sosiale medier, nettopp fordi de møter sine venner i hverdagen uansett. Dette viser at det digitale fellesskapet er et supplement til det fysiske fellesskapet der det er det fysiske som er det viktige. Elna sier at man kan føle seg utstøtt om man ikke er på sosiale medier, noe som viser at man mister det fellesskapet slike medier gir, man mister tilhørighet om man melder seg ut, noe ingen av informantene egentlig ønsker. Dette viser hvor viktig det er å høre til, å være med i et fellesskap og å opprettholde relasjoner, og også at det som skjer i det digitale fellesskapet kan være noe man relaterer til når man er fysisk sammen med hverandre.

En utfordring for kirkens diakoni kan derfor være hvordan man skaper åpne fysiske fellesskap som også er for dem som ikke er inkludert i det sosiale fellesskapet på nett. Ifølge informantene begrunnes aktiviteten på sosiale medier at de ønsker å være inkludert i fellesskapet, blant annet for ikke å gå glipp av noe. Selv om mange fint kunne klart seg uten sosiale medier ønsker de ikke å stå utenfor fellesskapet dette gir. Det er altså et fellesskap som er åpent, men som likevel ikke inkluderer dem som velger å stå utenfor. Overføres dette til diakonale fysiske fellesskap, vil disse også være åpne for alle, men inkluderer bare de som kommer. Ansvar for å bli inkludert ligger derfor på hvert enkelt individ da det krever at hver

enkelt tar steget inn i det og lar seg inkludere, fordi vi bare kan forholde oss til de som faktisk kommer og er tilstede.

Teologen Tomas Zippert (2018) har i sin forskning konsentrert seg om det triangelet relasjoner befinner seg i. Han hevder at triangelen har tre poler, jeg, du og Gud. Ved å bruke Zipperts modell, mener jeg Gud kan betraktes som den inkluderende polen. Da vil Gud gjøre at den asymmetriske relasjonen blir symmetrisk, fordi Gud gjør at allting blir ett. Gud forener alle mennesker, noe som gjør diakonale fellesskap åpne for hele Guds skaperverk. Med bakgrunn i dette vil gudsdimensjonen være nødvendig for at et diakonalt fellesskap skal være åpent for alle mennesker. Om diakonien tar utgangspunkt i at Gud anerkjenner alle mennesker med en ubetinget kjærlighet til alt det skapte, vil et diakonalt fellesskap være noe annet enn et fellesskap som har sitt verdigrunnlag i ytre prestasjoner.

9 Konklusjon

I innledningen lurer jeg på hvordan livet med sosiale medier påvirker ungdommers hverdagsliv og hvordan de forholder seg til forkynnelsen de hører om nåde. Jeg opplever at det er et motsetningsforhold mellom disse, og ønsket å finne ut hvordan unge jenter mellom 16 og 19 år som aktive i kristent miljø forholder seg til det. Problemstillingen ble formulert med utgangspunkt i dette.

Oppsummert var det jeg fant ut at informantene har et ambivalent forhold til sosiale medier, da det er noe de bruker daglig for å kommunisere med venner og til å uttrykke seg med. Samtidig er de overraskende reflekterte og kritiske til egen bruk, og mener det har negative konsekvenser i forhold til sosial sammenligning og press. Sett i sammenheng med nåde, forstår de dette som tilgivelse og at de er elsket av Gud uansett likes, og mener det er et viktig budskap for unge. Dette på bakgrunn av de negative erfaringene med sosial sammenligning og ulike former for press de har fra sosiale medier. Sett i lys av hverdagsteologien mener informantene det er vanskelig å sette nådebudskapet inn i en handlings- og erfaringskontekst, mye fordi de opplever det motsatte, blant annet i form av prestasjonspress, på sosiale medier.

Noen av informantene beskriver nærmest en avhengighet av den bekreftelsen og anerkjennelsen de får på sosiale medier. På bakgrunn av Honneths anerkjennelsesteori som beskriver hvordan mennesker er helt avhengige av å få anerkjennelse, er dette et nyttig perspektiv som kan gi svar på hvordan sosiale medier er en lett tilgjengelig arena for dette, og derfor blir så mye brukt. Spesielt med tanke på hvordan informantene beskriver at de knytter egen verdi opp til bekreftelsen de får på sosiale medier.

For å svare på hvorfor disse funnene er viktige for diakonivitenskapen, spør jeg i problemstillingen hvilken betydning dette har for diakonalt arbeid med fokus på inkluderende fellesskap.

Det jeg finner er at informantene har behov for å kunne kommunisere med hverandre, og sett i lys av Turkles teori, er fysiske fellesskap ekstra betydningsfulle når så mye skjer digitalt. De trenger å få bekreftet at menneskets verdi ikke er avhengig av prestasjoner, og fordi de bruker bekreftelsen de får på sosiale medier til å bygge opp selvtilliten sin, trenger de andre arenaer der de kan møte anerkjennelse for den de er. Anerkjennelsen kan gi en følelse av bedre selvtillit og tilhørighet til et fellesskap. De uttrykker et behov for å høre at de er gode nok som de er, og trenger hjelp til å forstå Gud i et hverdagsteologisk perspektiv med fokus på

handling og erfaring fordi de uttrykker at Gud føles fjern i deres hverdagsliv. Dette spesielt i møte med sosiale medier. Informantene beskriver at de i møte med andres glansbildeframstillinger av eget liv på sosiale medier, får en følelse av at alle andre er perfekte. Med henvisning til Madsen (2018) og Henriksen (2003), kan en hevde at de trenger hjelp til refleksjon rundt eksistensielle spørsmål for å bedre forstå at et normalt liv innebærer både medgang og motgang.

Et perspektiv rundt inkluderende fellesskap er også gudsdimensjonen som bidrar til at fellesskapet er åpent for alle som ønsker å bli inkludert. I Kirkerådets plan for diakoni står det at tanken om at mennesker er skapt til fellesskap er helt grunnleggende i kristen tro, og i kirkens diakonale arbeid. Ved å se på sosiale medier og hvordan det brukes av unge mennesker, kan kirkens diakonale arbeid lære noe om hva som betyr noe for ungdommer og hva som er utfordrende. Dette kan være med på å bidra til en større bevissthet rundt diakonalt arbeid med inkluderende fellesskap i forhold til ungdom.

Litteraturliste

- Aalen, Ida (2015). *Sosiale medier*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Ammerman, Nancy Tatom (2013). *Sacred stories, spiritual tribes: finding religion in everyday life*. New York: Oxford University Press.
- Astley, Jeff (2002). *Ordinary theology: Looking, Listening and Learning in Theology*. Aldershot: Ashgate.
- Bibelen (2011). Oslo: Bibelselskapet
- Binder, Per Einar (2019). Når vi avslutter terapien – hva trenger vi da? *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*. Artikkel hentet 12.11.20 fra https://www.researchgate.net/publication/331321648_Nar_vi_avslutter_terapien_-_hva_trenger_vi_da
- Birkjær, M. og Kaats, M. (2019). Undersøkelse hentet 12.11.20 fra <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1320138/FULLTEXT03.pdf>
- Bonhoeffer, Dietrich (2010). *Etterfølgelse*. Oslo: Luther
- Christie, Ann (2016). *Ordinary Christology: Who do you say I am? Answers from pews*. Taylor and Francis.
- Dietrich, Stephanie (2011). Jeg tror på de helliges *fellesskap*. Teologiske refleksjoner rundt kirken som fellesskap. I: Dietrich, S., Dokka, T. S. og Hegstad, H. (2011). *Kirke nå. Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke*. Trondheim: Tapir akademisk forlag
- danah m. boyd og Nicole B. Ellison, (2007). Social network sites: definition, history, and scholarship. Artikkel hentet 12.11.20 fra <https://academic.oup.com/jcmc/article/13/1/210/4583062>
- Enli, Gunn; Aalen, Ida: *sosiale medier* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 15. mai 2020 fra https://snl.no/sosiale_medier
- Eriksen, Ingunn Marie (2018). Artikkel hentet 12.11.20 fra <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Prosjekter/Ungdom/Stress-og-press-blant-unge-i-dag>
- Henriksen, Jan-Olav (2003). *Imago Dei: den teologiske konstruksjonen av menneskets identitet*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Henriksen, Jan-Olav og Vetlesen, Arne Johan (2006). *Nærhet og distanse: grunnlag, verdier og etiske teorier i arbeid med mennesker*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Henriksen, Jan-Olav (2016). Everyday Religion as Orientation and Transformation: a Challenge to Theology. *Nordic Journal of Religion and Society*, 2015-05-25 (1) s.36-51

Honneth, Axel (2008). *Kamp om anerkjennelse*. Oslo: Pax

Iversen, Lars Laid (2019). Ole Jacob Madsen: Generasjon prestasjon – Hva er det som feiler oss? *Norsk sosiologisk tidsskrift 04/2019 (Volum 3)*

Jamholt, André H. (2019). Artikkel hentet 12.11.20 fra <https://www.norden.org/no/news/ikke-belegg-sosiale-medier-er-skadelig-unge>

Johannesen, Asbjørn, Tuft, Per Arne og Christoffersen, Line (2015). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt.

Johannessen, K.I., Jordheim, K., Korslien, K.K. (2009). *Diakoni -en kritisk lesebok*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.

Kirkerådet (2008). *Plan for diakoni i Den norske kirke*. Oslo: Kirkerådet

Madsen, Ole Jacob (2018). *Generasjon prestasjon: hva er det som feiler oss?*. Oslo: Universitetsforlaget.

Turkle, Sherry (2015). *Reclaiming Conversation: the power of talk in a digital age*. New York: Penguin Press.

Postholm, May Britt (2010). *Kvalitativ metode - en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Pratt, Richard (2019). *Natural Christianity*. Theology, Vol.122 (3), s. 188-196. London, England: SAGE Publications.

Sundqvist, J. H. (2019). Intervju hentet 16.04.20 fra <https://khrono.no/akademia-generasjon-depresjon-generasjon-prestasjon/generasjon-prestasjon-inntar-universitetene-eller-kanskje-ikke/274866>

Medietilsynet, (2020). Barn og medier undersøkelse. Delrapport 1 hentet 11.02.20 fra https://medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2020/200211-barn-og-medier-2020-delrapport-1_-februar.pdf

Medietilsynet (2019). Resultat fra undersøkelse hentet 12.11.20 fra <https://medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/barn-og-medier-2018-oppdater-versjon---oktober-2019.pdf>

Orben, Amy, Dienlin, Tobias og Przybylski, Andrew (2019). Artikkel hentet 21.05.20 fra <https://www.pnas.org/content/116/21/10226>

Stålsett, Sturla J, Taksdal Arnhild, Hilden, Per Kristian (2018). Research as Diaconia: Commitment, Action and Participation. *Diaconia*, 2018-12-31, Vol. 9 (2), s. 165-180
Stranden, Anne Lise (2019). Artikkel hentet 12.11.20 fra <https://forskning.no/data-mobiltelefon-psykologi/ny-studie-sosiale-medier-pavirker-unges-trivsel-lite/1334652>

Thagaard, Tove (2015). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.

Veissière, S. P. L. og Stendel, M. (2018). Fagartikkel hentet 20.02.20 fra <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.00141/full>

Velferdsforskningsinstituttet NOVA, (2019). Ungdata undersøkelsen. Sosiale medier og skjermbruk hentet 12.11.20 fra <https://www.ungdata.no>

Zippert, Thomas (2018). Self-determined Participation – a New Comprehensive Approach of the Foundation of Diaconal Studies. *Diaconia*, 2018-12-31, Vol. 9 (2), s. 138-164

Vedlegg 1

Intervjuguide

Innledning:

- Presentasjon av meg selv
- Informere om prosjektet og om hva spørsmålene kommer til å handle om.
- Forklar hvordan intervjuet dokumenteres og hva som gjøres med datamaterialet når prosjektet er over.
- Garantere anonymitet.
- Informer om at informanten har rett til å avbryte intervjuet når som helst.
- Antyde hvor lenge intervjuet vil vare, ca 40 min?

Tema: Nåde

- Hvor hører du forkynnelse?
- Hvor ofte hører du forkynnelse?
- Hva synes du om det du hører?
- Hvordan oppfatter du forkynnelsen om nåde?
  - o Tilgivelse
  - o Betingelsesløs
  - o Kjærlighet
  - o Feilbarlig, lov til å feile
  - o Perfeksjonisme

Tema: Sosiale medier

- Hvilke medier bruker du?
- Hvor ofte bruker du disse mediene?
- Hvor viktig er det for deg?
- Føler du at det er frivillig eller føler du et sosialt press?
- Hvordan fremstiller du deg selv? Er du ærlig i din fremstilling eller er det viktigere å få anerkjennelse eller liker-klikk?
- Er det mulig å være feilbarlig på sosiale medier?
- Hvordan blir man møtt av andre?
- Finnes det tilgivelse på sosiale medier?
- Finnes det en spenning mellom nåde og sosiale medier?

Vedlegg 2

Vil du delta i forskningsprosjektet ”Nådeløse sosiale medier?”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å gjøre en diakonifaglig undersøkelse av unge jenters opplevelse av sosiale medier, sett i sammenheng med deres forståelse av den kristne forkynnelse av nåde. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med undersøkelsen er å undersøke unge jenters forhold til sosiale medier og sette dette sammen med deres forståelse av den kristne forkynnelse av nåden. Bakgrunnen for undersøkelsen er at det oppleves å være en konflikt mellom det kirken forkynner om nåde og det ungdommer opplever på sosiale medier. Undersøkelser viser at sosiale medier fører til mer press spesielt på unge jenter der de ønsker å framstille seg selv som vellykket, populær og med et sterkt fokus på utseende og kropp. Undersøkelsen vil forsøke å finne ut hvordan unge jenter forholder seg til spenningen mellom den kristne forkynnelse av nåde og det antatte presset de møter på sosiale medier.

Forskningsprosjektet er en masteroppgave og opplysningene fra undersøkelsen skal ikke brukes til noe annet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

MF vitenskapelige høyskole er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du har fått spørsmål om å delta i denne undersøkelsen fordi vi har hatt kontakt med den som er ansvarlig for ungdomsarbeidet i menigheten du er tilknyttet. Utvalgskriteriene for forskningsprosjektet er unge jenter mellom 16 og 19 år som er tilknyttet en menighet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Det vil bli gjort et personlig intervju av deg på ca. 40 minutt der du vil bli spurt om hvordan du bruker og opplever sosiale medier og hvilke opplevelser du har om kristen forkynnelse eller undervisning om nåde. Det vil være et åpent intervju og du trenger ikke å forberede deg eller ha tenkt gjennom spørsmålene på forhånd. Det vil bli gjort lydopptak av intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Ved MF teologiske høyskole vil veileder Sturla Stålsett ha tilgang til opplysningene. Ditt navn og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data slik at ingen uvedkommende får tilgang til dine

opplysninger. Det vil ikke publiseres opplysninger om deg som gjør at du kan gjenkjennes på noen som helst måte.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 31/12/19. Da vil alle personopplysninger og lydopptak bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:
innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
å få rettet personopplysninger om deg,
å slettet personopplysninger om deg,
å utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.
På oppdrag fra MF vitenskapelige høyskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med: MF vitenskapelige høyskole ved veileder:
NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
Veileder

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Nådeløse sosiale medier?», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 31/12/19

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3

NSD Personvern

Det innsendte meldeskjemaet med referansekode 256193 er nå vurdert av NSD. Følgende vurdering er gitt:

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 28.05.2019 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om religion og alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.12.2019.

LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a), jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: - lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet - lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet DE

REGISTRERTES RETTIGHETER Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Mathilde Hansen